

מדור

למשן

ידען

לא תעשה כל תמונה

עמ' ב'

ונתתי גשמיכם

עמ' ל"ז

פניני התורה

עמ' מ"ג

ביאור ההלכה והמנהג בענין עשיית תמונות ופסלים

לא תעשה כל תמונה

מבוא

בעמדינו בשערי החג הסוכות אשר בו כל לב יהודי חרד לדבר מצוה, וביותר במצות סוכה כדי לפארו ולעטרו בסדינין המצויירין ובקישוטים כראוי וכיאות למצוה החביבה הזאת, ובפרט כשחובת המצוה הוא שיהיה תשבו כעין תדורו, ע"כ השקיעו חסידים ואנשי מעשה איך לעטר את כותלי הסוכה וגגה בעיטורים שונים ונאים, ונהרא ונהרא ופשטיה.

והנה הרבה אנשים נוהגין לתלות תמונות של רבנים וצדיקים בתוך סוכתם, והנה בעצם עשיית תמונות או להחזיקם יש דיון גדול בספרי הפוסקים ובספרי המנהגים, כי יש פוסקים ומקובלים שמאוד החמירו בה, ויש שנהגו להקל בעצם הדבר.

תא חזי בשו"ת שלמת חיים (סי' ע"ה) שהגאון רבי יוסף חיים זאונפפלד זצ"ל גאב"ד ירושת"ז שנשאל האם יש ענין של הידור מצוה לתלות בתוך הסוכה תמונות של צדיקים, אף לאלו שכל השנה מקפידים שלא לתלות תמונות בביתם, והגאון הנ"ל השיב שהרי חיוב הסוכה הוא שיהיה תשבו כעין תדורו, ואם בבית נוהג לתלות תמונות של צדיקים הרי יכול גם לתלות בתוך הסוכה, אבל לאלו שכל השנה נוהגין סלסול בעצמם ולא תולים בביתם תמונות, אין שום ענין בזה, עיי"ש. הרי ששאלה זו כבר נדושה ונשאלה לפני שנים רבות, ויש שנוטין לכאן ולכאן.

ע"כ אמרנו להציג לפני קוראינו הנאמנים סוגיא זאת, בראש דברינו נציג צדדי השאלה בהלכה, והאיסור על פי קבלה, ואח"כ ציטטנו מנהגי צדיקי הדורות כפי עד שידינו מגעת, וישמע חכם ויוסיף לקח.

איסור לא תעשון אתי אלקי כסף

כתיב בתורה לא תעשון אתי אלקי כסף ואלקי זהב לא תעשו לכם, ודרשו חז"ל "לא תעשון כדמת שמישיי המשמשים לפני במרום" כלומר דמות פני שור. אדם, אריה ונשר.

בתחילה קס"ד בגמ' שהאיסור הוא רק על העשייה "לא תעשו לכם" אבל אם אחרים עשו דמות מותר להשהותה. ואח"כ פריך בגמ' והא רב יהודה דאחרים (נכרים, רשי"י) עשו לו ואמר ליה שמואל לרב יהודה: שיינא סמי עיניה דדין (והא רב יהודה שהיתה לו צורה בטבעתו, ואחרים עשאוה, ואמר ליה שמואל דנישקליה מיניה, סמי עיניה, כלומר השחת צורתו, רשי"י) התם חותמו בולט הוה ומשום חשדא (ומשום חשדא, שלא יאמרו עבדה זרה היא לו,

רשי"י, וכ"ה בתוס' ד"ה סמי) כדתניא: טבעת, חותמו בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה, חותמו שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה."

וכתבו התוספות, וא"ת אמאי לא משני דצורת לבנה לא היתה בולטת ולכך עשאה ר"ג, ואורי"י ור"ת וריב"א כי בחמה ולבנה ומזלות אין חילוק בין בולטין לשוקעין וכן ברקיע שוקעין הם ולא מפליג בהכי, אלא גבי פרצופין וכיוצא בהן."

היוצא לנו מדברי הגמ', שבעשיית צורת אדם יש איסור של לא תעשו לכם, ואם אחרים עשו זאת יש איסור להשהותה משום חשדא דע"ז. ור"ת מחלק אפי בעשייה בין פרצופים שמתרים אם הם שוקעים לבין צורת חמה ולבנה שאסורות גם בשוקעים.

והא דאסרין בצורת אדם ודרקון דוקא בצורה שלימה בכל איבריה אבל צורת ראש או גוף בלא ראש אין בה שום איסור לא במוצאו ולא בעושה. הרי לנו מחלוקת הראשונים להלכה אם צורת אדם שלם אסורה בעשייה כשאינה בולטת או מותרת, שדעת ר"ת הרמב"ם והטור שמותר באינה בולטת, והרמב"ן אוסר.

איסור אל תפנו אל האילים

בשו"ת דברי מלכיאל (ה"ג סוסי' נ"ח) וכן בקונטרס לראות מהרה (מרבי עזריאל אב"ד קונסטינטינון י"ל בלעמבערג שנת תקצ"ח), וכן בס' ערוגת הבושם על סוגיות (בסוגיא דאיסחע"א) כתבו לאסור תמונות אדם מדברי הגמרא במס' שבת תנו רבנן כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות, אסור לקרותו בשבת, ודיוקנא עצמה, אף בחול אסור להסתכל בה, משום שנאמר אל תפנו אל האילים מאי תלמודא, אמר רבי חנין אל תפנו אל מדעתכם.

ומפרש רש"י כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות: כגון בני אדם המציירים בכותל חיות משונות, או דיוקנות של בני אדם של מעשים, כגון מלחמת דוד וגלית, וכותבין תחתיה זו צורת חיה פלונית, וזו דיוקנית פלוני ופלונית, אל מדעתכם אל אשר אתם עושים מדעת לבבכם וחלל שלכם, אילים, לשון חללים.

*

אבל תוס' ד"ה ודיוקני עצמה אף בחול אסור, חולק על רש"י: נראה דבשויה לשם עבודת גלולים אמר, אבל לנוי מותר כדמשמע מבנין של קדושים דלא הוה מסתכלי בצורתא דזוזא, מכלל דאחרינא הוה מסתכלי. וכשיטת התוס' שאסור רק אם עשויה לשם עבודה זרה, סברו הרא"ש והטור וכך הכריע הרמב"ם, ורבינו ירוחם, והמבי"ט.

*

ובספר אבות עטרה לבנים (עמ' קע"א) שעמד על זה שפירש רש"י: דיוקנות של בני אדם של 'מעשים', כגון מלחמת דוד וגלית, או הערוך שפירש: כיצד נעקד יצחק, או המאירי כגון מלחמת המלכים וכבושיהם, ולכאורה מי הכריחם לפרש כן ולא פירשו בפשיטות דיוקנא של אדם אחד, וכותב, שהמפרשים הנ"ל

וכך פסק הרמב"ם וז"ל: אסור לעשות צורות לנוי ואע"פ שאינה עבודת כוכבים שנאמר לא תעשון אתי, כלומר צורות של כסף וזהב שאינם אלא לנוי, כדי שלא יטעו בהן הטועים וידמו שהם לעבודת כוכבים, ואין אסור לצוד לנוי אלא צורת האדם בלבד, לפיכך אין מציירים לא בעץ ולא בסיד ולא באבן צורת האדם, והוא שתהיה הצורה בולטת כגון הציור והכירור שבטרקלין וכיוצא בהן ואם צר לוקה, אבל אם היתה הצורה מושקעת או צורה של סמנין כגון הצורות שעל גבי הלוחות והטבליות או צורות שרוקמין באריג הרי אלו מותרות.

הרי לפי דבריו שיש הבדל בין כוכבי שמים לבין אדם, שכוכבי שמים גם בציור שאינו בולט אסור, ואילו באדם יש הבדל בין צורה בולטת לבין צורה שוקעת או מצויר בצבע או סמנין, שאז מותר.

*

אמנם הטור בה"ל ע"ז מביא שיטה אחרת וז"ל וצורות שאר כל המזלות ושאר כל הצורות אפי' צורת אדם המוצא אותם מותרות.. אבל כולם אסור לעשותם לא שנא אותם שבמדור שכניה כגון ד' פנים להדי הודי לא שנא אותם שבמדור העליון כגון חיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת לא שנא אותם שבמדור התחתון כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות לא שנא (אותם) צורת [אדם] לבדו כולן אסורין.. וכן הצורות שאסור לעשות לעצמו אסור לעשותן ג"כ לעכו"ם, וכן אם עכו"ם עשאם לו אסור להשהותם במה דברים אמורים בבולטת אבל בשוקעת כאותם שאורגין בבגד ושמציידין בכותל מותר לעשותן..

*

והרמב"ן הוסיף עוד שצורת אדם וכל שמשיין שבמרום שאסורין בין בבולטת בין בשוקעת ולא מפלגינן בין שוקעת לבולטת אלא בשאר צורות דטעמא משום חשדא הלכך לא אסירי אלא בבולטת דאיכא חשדא אבל בשוקעת דליכא חשדא שרי, אבל הנך דאיסורא דידהו משום לא תעשון אתי אין חילוק.

ומסתברא שלא אסרו בשאר צורות אלא על הטבעות וכיוצא בהן שהן מכובדין אבל על המבוזין מותר לצוד שאר צורות בין שוקע בין בולט דליכא למיחש בהו לחשדא..

שאף בחול אסור כפי שהוא מסיים בסעיף שלאח"ז, עיי"ש.

חשש חוקות הגוים

עוד מעיד בקונטרס לראות מהרה, שיש בזה חשש איסור לאו של ובחוקותיהם לא תלכו, כלומר חוקות הגויים מכיון שהגוים נוהגין לתלות תמונת מלכיהם על הכתלים.

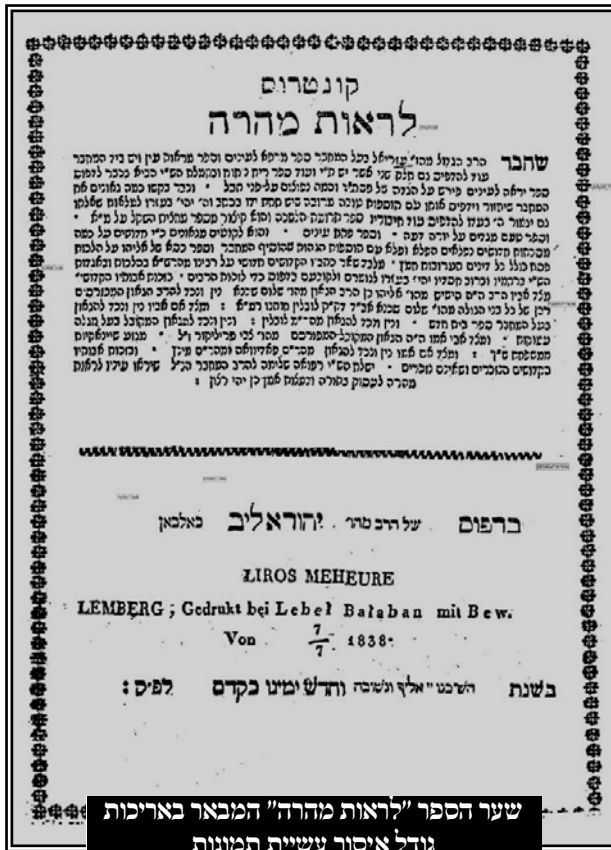
אולם יש שדחו דבריו שאין בזה חוקות הגוי כיון שעושים תמונות מחמת סיבה ידועה ומובנת, ובכהאי גוונא ליכא איסור של חוקת הגוי, ומביאים לזה ב' ראיות, א, כי הגאון רבי יוסף שאול נאטנזאן בספרו יוסף דעת, כתב לענין העמדת אילנות בחג השבועות:

האמור נגלה מבוואר, לקיים מנהגן של ישראל שמעמידין אילנות בחג שבועות, והגאון מוהרא"ז ומוריגו הרב אליהו ווילנער ז"ל מנעו, ואמר דיש בו משום חקות עכו"ם. והיינו דכל דלא כתוב בתורה הוה בכלל חג אמורי ואסור, ולפי מה שכתבתי כל דעושין משום כבוד, אם כן אינו בכלל חק לעבודה זרה.

הוכיחו זאת מלשון הברייתא שכותב כתב המהלך תחת הצורה, ותחת הדיוקנאות, אסור לקרותו בשבת, שבצורה כותב לשון יחיד ובדיוקנאות כותב בלשון רבים, על כרחינו שהדיוקנאות אינם של אדם אחד כי אם של מעשים וסיפורם של בני אדם, ומוסיף שם הטעם, "לפי שהיונים והרומאים היו נוודע מכבדים ומנשאים את האנשים הגבורים אשר הקריבו את נפשם בשביל איזה מטרה ולחמו מלחמות עצומות והעמידו את תמונותיהם בהיכל לעובדם, כי חשבו שבאלו האנשים הי' בהם כח אלקי מיוחד, והדיוקנאות האלו המה מעין דיוקנאות העשויות לשם עבודה זרה. ולכן

אסור דיוקנאות שיש בו סיפור דברים אבל צורת אדם בוודאי שאין שום איסור אפ"י לדעתם, עיי"ש שמאריך בזה, ומסיים שלפ"ז מיושבת קושית התוס' מהי החישובת של ה"בגן של קדושים דלא הוה מסתכל בצורתא דזוזא מכלל דאחרניא הוה מסתכלי", ולפי רש"י יהיה אסור, ולהנ"ל א"ש, שגם לפי רש"י מותר להסתכל בצורת אדם של המטבע, והבגן של קדושים החמירו בזה.

ואחרי האמור, הרי למעשה

שער הספר "לראות מהרה" המבאר באריכות גודל איסור עשיית תמונות

וממשיך - וכן צויתי לשאול מהגוים על מה הם עושים זאת, והישיש שבהם הגיד, שאינו רק משום כבוד והידור הבית בעצים נאים, ואם כן ההיקש השכל מחייבו, ואין בו משום דרכי האמורי, עיי"ש, נמצא שרק דבר שהעכו"ם עושים כן לשם עבודה זרה, אסור מטעם חוקות הגוים, אבל דבר שאין עושין לשם עבודה זרה, אלא לשם נוי, אינו אסור.

פוסק המחבר בשו"ע, שמותר להסתכל בדיוקנאות בחול: כותל או וילון שיש בו צורות חיות משונות או דיוקנאות של בני אדם של מעשים כגון מלחמת דוד וגלית וכותבים זו צורת פלוני וזה דיוקן פלוני, אסור לקרות בו בשבת, וכותב המגן אברהם ס"ק כא: אבל בחול מותר דכיון דדבר מועט הוא ליכא מיחש לאמשוכי, ומדייק זאת מכיון שהמחבר לא מסיים

וכן בשו"ת שאילת יעבץ (חלק א' סי' קע) מקיל בתמונה שאינה בולטת וחצי גוף, וכתב דלית דחש לכהאי גוונא חוץ מאביו הגאון החכם צבי זצ"ל שהקפיד מאוד ע"ז (עיין לקמן תוכן דבריו).

*

ועיין בתשובות חשב סופר (סי' כה) כתב וז"ל: **ודכירנא כד הוינא טליא, ראיתי בבית ק"ז מרן שבת סופר זי"ע תמונות תלויים בכותל, אולם כפי שאני זוכר לא היו צורות שלימות, וכן נהגו בבית אבא מאוה"ג זצוק"ל, עכ"ל.**

*

האיסור על פי קבלה

ידוע בשער בת רבים דברי הגאון רבי יהונתן אייבשיץ בספרה"ק "יערות דבש" שמצד פנימויות הענינים יש להחמיר בכל זה וזלש"ק:

וביחוד צריך שימור על הסתכלות במראות, כי כבר נודע מ"ש הזוהר ומקובלים כי בכל דיוקן ודיוקן אית רוח השורה, ולכן המסתכל במראה ללא צורך כנ"ל, הרוח מתלבש בדיוקנא, ומזיק לו במותו וגורם רעה לעצמו, כי ידוע תדע, כי אין לך פרצוף וצלם תבנית עץ ואבן, שאין עליו שורה רוח ומזיק...

ומאד יש לאדם להזהר מבלי להיות בתוך ביתו פרצוף וצלם בצורה בולטת, ואפי' צורה מצוירת בכותל יש להזהר, כי אין לך צלם ודמות דלא שריה ביה רוח רעה, ובעו"ה רבו כעת, ביחוד בארץ אשכנז, אשר למדו ממעשה עמים ובתיהם מלאים צורות פסל ומסכה, ורובן בצורה בולטת תבנית אדם ורמש צפור חית ארץ, ומלבד דהוא אסור עפ"י הדין, ובפרט בצורת אדם הבולטת, ורוב כלים מנחושת וכסף הכל עליו פני אדם, כאשר יעשו האומנים אשר לא מבני ישראל המה, לציור ופאר, מלתא דלדידהו לית ביה מומא, ולדין עם קדוש לה' מום עור ופסח מחבלים ומשחיתים יביאו הבית, ואלמלא נתנה רשות לעין לראות, היו חרדים ולא היו יודעים מה לעשות לרוב פחד, ולכן הכתוב אומר עצבי הגוים כסף וזהב מעשה ידי אדם, ואין כוונת הכתוב כפשוטו שאומנים עושים אותם, כי זהו פשיטא, אבל כל העכו"ם שעבדו לעצבים, וכי לא ידעו שהם נעשים מאומנים, רק חשבו

ב. בספר דעת תורה מביא המרש"ם דברי היוסף דעת, ומביא חיזוק לדבריו מדברי הריב"ש בשו"ת שדן במה שנהגו לצאת לבית החיים כל ז' ימי אבלות לבקר המתים, ונשאל כיון שהישמעאלים נהגו כן, אי איכא בזה משום בחוקותיהם לא תלכו, והריב"ש פסק שכל דבר שאינו חוקה, אלא עושים מאיזה טעם, ליכא בזה משום בחוקותיהם והביא ראיה מהא דשורפין על המלכים וכו'.

צורת אדם - הלכה למעשה

בשו"ע נפסק כר"ת שמותר באינה בולטת: "אסור לצייר צורות שבמדור שכינה, כגון ד' פנים בהדי הדדי, וכן צורות שרפים ואופנים ומלאכי השרת, וכן צורת אדם לבדו, כל אלו אסור לעשות אפילו הם לנוי, ואם עובד כוכבים עשאים לו, אסור להשהותם. במה דברים אמורים, בבולטת, אבל בשוקעת, כאותם שאורגים בבגד ושמציירים בכותל בסמנין, מותר לעשותם, וצורת חמה ולבנה וכוכבים, אסור בין בולטות בין שוקעות, ואם הם להתלמד, להבין ולהורות, כולן מותרות אפילו בולטות". והרמ"א מוסיף: "ויש מתירין בשל רבים, דליכא חשדא".

ובהמשך כתב המחבר: "יש מי שאומר שלא אסור בצורת אדם ודקון אלא דוקא בצורה שלימה בכל איבריה, אבל צורת ראש או גוף בלא ראש, אין בה שום איסור לא במוצאו ולא בעושה". והרמ"א בהגהה כותב: וכן נוהגין". אולם השי"ך ס"ק לב מסיים "המחמיר בכל זה תבוא עליו ברכה".

היוצא לנו מדברי השו"ע בנוגע לתמונות של אדם, שיש ב' היתרים מעיקר הדין בעשיית צורת אדם.

א. אינה צורת בולטת אלא שוקעת. ב. אפילו באם היא צורה בולטת הרי כשאינה שלימה בכל איבריה - מותר.

*

וכ"כ ב'בן איש חי". וכן צורת אדם אסור לצייר אפי' לבדו, בד"א בצורה בולטת אבל בשוקעת מותר.. ודע כי בזמן הזה לוקחים צורת האדם כמו שהוא ע"י המאכילה החדשה הנעשית באירופא שקורין פוטוגראף, וזו עדיפא מצבע קל על נייר שאין בה בליטה אפי' משהו, ונתפשטה מלאכה זו בכל העולם ודשו בה רבים.

בראותם אנדרטיא של אדם, ולכך נאמר מעשה ידי אדם והבן, וכהנה יתור דברים...

*

וכך מבואר במפורש בספרי המקובלים כגון בספר חסד לאברהם (מעין ב' נהר ל"ג) לר' אברהם אזולאי זקנו של החיד"א שמאריך לבאר גדול הנזק לנפש שיש מעשיית התמונות.

כי עליהם שורה אליל שלהם, וכן היה באמת כי שורה רוח מסאבא, ולהמכשפים היו נגלה ודבר עמם, וזהו היה כל תעתוע עבודת עכו"ם שלהם, אבל כל עניני משחיתים כבר נודע, כי הקליפות היו רק בכח קודם חטא האדם, אבל בחטא האדם יצאו לפועל, וביחוד ק"ל שנים שהוליד שידין ורוחין, והם מתדבקים בראותם תבנית אדם להיות עלולים מאדם, ומתדבקים

תמונות ודיוקנאות מצדיקים מפורסמים

וזה לשונו בשאילת יעב"ץ: "ברם זכור הוא לטוב החסיד האמיתי אבא מרי רבינו הגדול המקום יהא בעזרנו לעד יעמוד זכרו, ולא ידעך נרו, זה חזיתי ואספרה מעשה שהי' כשוקרא מק"ק ספרדים שבלונדון לבוא אליהם ולהראות בכבודו וביקר תפארת גדולתו לזכותם במצוה לעשות לו יקר וגדולה מתוך חבה יתירה נודעת כ' גדול שמו אצלם, ונכספ' כלתה נפשם לדאותו, ליהנות מזיו זוהר תמונתו, לחדות בשמח' את פניו, לטעום צוף דבש אמרי נועם ולקבל פני שכינ' להאציל עליהם מברכתו, ועשו לו כבוד גדול לא נשמע דוגמתו, והלכו לקראתו והביאוהו באנית מלכות בשמח' ובששון בהוד והדר, גדול וקטן שם הוא איש לא נעדר, ישלם להם ה' כפעלם, וישיב להם גמולם הטוב עוד כל ימי עולם, והנה מרוב עוצם תשוקתם חשקו להשאיר בידם ציור צלם דמות תבניתו, וחילו פניו בדבר זה על כל אהבה וכבוד יתן להם שאלתם, להניח אצלם דמות דיוקנו מצויר ומשוח בששר, ולא אבה שמוע וישם לאל מלתם אף אם בציור של צבע רוב הפוסקים ככולם סבורים שאין בו חשש איסור. מה גם בחצי צורה דהיינו פרצוף בלבד לית דחש כה"ג, אעפ"כ לא יכלו לו אנשי שלומו לפתותו ולהעבירו על דעתו עליון מרוב חסידותו וקדושתו ופרישותו, אכן המבקשים לא נסוגו אחור, בכל זאת ידם נטויה ולא נחו עד שהשיגו מבוקשם בדרך תחבולה גדולה ע"י אומן בקי נפלא שפעל ועשה כל ציור פרצוף פניו הנורא, בחריצות וזריזות עצום שלא בפניו, ואור פניו לא נפל ולא חסר מאומה מהשווי כמעט רק נשמת רוח חיים, והוא נחשב יקר הערך מאד למכיריו ויודעיו מלפנים, ונעשו ממנו טופסים והעתקות וגם המה נמכרים ביוקר, תכתב זאת זכרון לדור אחרון".

תמונת משה רבינו ע"ה

דוע הפלמוס הגדול המובא בספה"ק אודות הסיפור הנפוץ אודות מלך גדול א' ששלח צייר מומחה שיצייר את צורת משרע"ה, היות ששמו הלך לפניו בכל העולם והטיל חיתתו על כל מלכי ורוזני ארץ, והצייר צייר דמות דיוקנו ואמר שהוא נראה כאדם שנולד עם טבעיות רעות ומדות לא טובות, רק הוא היפך את טבעו מן הקצה אל הקצה וכו' וכו'.

ויש הרבה ספרים שפקפקו בדבר, היות שהתורה העידה שקרן אור פניו, אמנם היות שהוא בספה"ק אור פני משה מהרה"ק רבי משה מפעווארסק זי"ע ברור כשמש שהדברים אמיתיים, אמנם מחמת האריכות אמרנו להקדיש לזה מאמר מיוחד ועוד חזון למועד.

*

תמונת הרמ"ע מפאנו זצ"ל

בס' דברי יוסף סי' כ"ה (מהגאון מהר"י אירגאס זצ"ל מגדולי רבני איטאליע) שדן להלכה בענין איסור גילוח הזקן, וכנראה מדבריו נפוצה השמועה שמותר לגלח הזקן היות שהקדמון הרמ"ע מפאנו גם גילח ח"ו זקנו, וכותב... ואני ראיתי בבית מדרש במונטובה צלם דמות תבניתו, והוא בזקנו מלא על כל גדותיו...

וכן מובא בספרים בשם הרה"ק מקאמארגא זי"ע שביקר בעיר הבירה זויען בבית עקד התמונות וראה שם דמותו ההוד של הרמ"ע מפאנו עם זקן מלא והדרת פנים זקן ועיין בתשו' מנח"א ח"ב סי' מ"ח.

*

תמונת הגאון החכם צבי זצ"ל

תמונתו האמיתית של הגאון החכם צבי הופצה בישראל עפ"י מעשה שהיה וכפי שכתב בנו הגאון היעב"ץ זצ"ל שלא חסר בתמונה זו רק נשמת חיים.

ועל שולחן הפוסקים הונחה שאלה האם מותר לעשותו או אפילו להחזיקו, ועיין בשו"ת שאילת יעב"ץ (סי' ק"ע) שדן בזה בארוכה.

*

אמנם כאן המקום לציין שבס' בספר וצוה הכהן, מתלמידו של המגיד הק' ממעזריטש זי"ע בענין הסתכלות בצורתא דזוזא וכו', ובסו"ד כותב בזה"ל: לכך אמרה הגמרא על רבי מנחם בן ר' יוסי שהיה נקרא בנן של קדושים כי לא הסתכל מעולם בצורתא דזוזי, ולא אמרה צורת מטבע, שהוא שם הכולל, אלא אמר "זוזי" כי באמת יש מטבע שמצוייר עליו צורת צדיק כגון מטבע של אברהם אבינו ע"ה שאמרו בגמרא, שהיה מצוייר עליו זקן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד השני שהמה דיוקנות של אברהם ושרה ויצחק ורבקה ובוזה מותר להסתכל ולהתקשר עמהם במחשבה ואשרי מי שמצייר אותם בשכלו ומחשבתו ויהא חלקו עמהם, עי"ש.

*

וכן יש להעיר מדברי ספה"ק רבי ייבי (בפר' ויגש), ועוד הא איתא ביפה תואר ויבא יוסף לעשות מלאכתו היה רוצה לעשות עמה אך ראה בגליון שהיה תולה על המטה דמות דיוקנו של אביו, עי"ש. ונראה שאכן דמותו היתה מצויירת על גליון והרי אנו חואים מזה כמה כוחה תמונת הצדיק ועד כמה זה יכול לפעול.

תמונת הבעש"ט הקדוש זי"ע

הנה בעולם מקובל על תמונה מסוימת שהוא ציור מדמות דיוקנו של הבעש"ט הקדוש זיעוכ"א, וכך מסתובבת לה תמונה זו מספר א' למשנהו, אמנם הוכח בעליל שהוא שקר גמור, והוא זיף או טעות שנועשה במכוון או טעות העורך במכ"ע בענגלאנד לפני כשמונים שנה, ומאז התמונה מצולמת ומתפרסמת בכל קצווי ומדינת תבל,

ומקור התמונה הוא ממאזיאן בלאנדאן מאיש בליעל בשם שמואל חיים פאללאק שכינה את עצמו 'אדם בעל שם מלאנדאן', ועשה את עצמו כידוע דעת עליון וחילק קמיעות וסגולות, והגאון היעב"ץ זצ"ל הוקיעו בשער בת רבים, והתריע להתרחק ממנו כמטחוי קשת, ושהוא מתלמידי כת שי"צ שר"י.

ובס' מגילת ספר הגריעב"ץ ז"ל מתאר בחביבות צורת אביו זצ"ל: פרצופו נוטה לעיגול, ומראהו לבן אדמדם, מצחו גדול, חוטמו ארוך, ופה קטן נאה מאוד, לסתות פנויות משערות כאילו היה מגולח, וזקנו מקיף מאוזן ואוזן, ומאויים בהבטת עיניו.

*

ועיין במדור שולחן מלכים בשיחת קודש מכ"ק רבינו הגה"ק שליט"א עם כ"ק האדמו"ר מבאבוב שליט"א שדיברו אודות תמונת החכם צבי

מטבעות השמן רוקח

כידוע חקקו במדינת האללאנד מטבעות עם דמותו של הגאון רבי אלעזר רוקח זצ"ל בעל השמן רוקח, שכפי שמסופר הגיע ג' ימים לפני ר"ה שנת תצ"ו מעיר בראדי לכהן פאר כאב"ד באמסטערדאם, ומיד בהגיעו אירע נס גדול כי תושבי העיר היו סובלים משרצים ורמשים שכילו את פירותיהם ומזונם, ומיד בהגיעו נסתלקו מבלי השאיר שריד ופליט, וכולם ראו שאיש קדוש עובר לפניהם, ומרוב השתוממות והתפעלות חקקו מנהיגי המדינה מטבע עם דיוקנו הקדוש, אשר עליו כתוב 'צורת רבי אלעזר בן הרב ר' שמואל אב"ד דקהילה קדושה בראדי', ומצדו השני יש פסקי תהלים, ויום עשיית המטבע ביום כ"ז אלול תצ"ה לפ"ק, ויש לציין שכפי שמקובל לא השתמשו עם המטבע לצורך מסחר, רק לאות הוקרה, וכמובן שברור הדבר שהוא נעשה ללא רשותו או הסכמתו של הגאון הקדוש הנ"ל.

צורת המטבע שחקקו עליה דיוקנו של הרה"ק בעל השמן רוקח זי"ע

תמונת הרה"ק הבעל התניא זי"ע

אצל אדמורי"י וחסידיו ליבאוויטש זצ"ל היה נהוג ההשתמשות בתמונות, וכולם כא' החזיקו לחשיבות מיוחדת התמונה מדמות דיוקנו של הרה"ק אדמוה"ז הבעל התניא זי"ע, אשר כידוע נתפרסם באורח פלאי מאוד, וכפי שמתואר בספר התמים (מהדו' א' עמ' שפ"ד) התמונה צוידה בעת שבתו של הרה"ק אחורי מסגר ובריה בבית המאסר בעיר פעטערבורג בשנת תקנ"ט, וכפי הנראה היו צריכים לצייר תואר צורתו הק' לצרכי המשפט, וא' משרי הפרתמים שם שמאוד העריך את הרה"ק לקח את התמונה לביתו והניחם בין גזויו למזכרת, עד שלאחר מותו הגיע לידי בנו שמכרוהו להגראף טישקעוויץ שהיה חובב גדול של תמונות וצוירים עתיקים.

ולא רק חסידיו ליבאוויטש אלא גם רבניה ואדמורי"ה המליצו על התמונה והחזיקוהו לחשיבות מרובה, וכפי שמתואר באריכות בספר בית רבי, ומצטט שם דברי הרה"ק רבי שניאור זלמן מקאפוסט זי"ע כתב: **שוודאי טוב הדבר להדפיס תמונת אדמו"ר הזקן נ"ע זיע"א.**

*

ועיין בס' בית רבי שמביא מכתב מהגאון רבי זאנוויל קעלפפיש גאב"ד ווארשא זז"ל: **והנה כל הרואה התמונה הנ"ל של הרה"ק הנ"ל יפלא הפלא ופלא על זיו הדרת קדש המאיר מהוד פניו וממבטי עיניו ניכר כי כבוד ה' ה' חופף עליו והי' מאיר לארץ ולדדים, וכעת עלה בדעת הרר"ש הנ"ל להוציא לאור ציור התמונה הנ"ל ע"י איש אמן היודע היטב בחרשת אבן ולהפיצה בישראל למען האיר תמונת פני הרה"ק הנ"ל לאחב"י וידעו כי פניו פני מלאך ה' צבאות התהלך פה אתנו על אדמתינו כו'. וזכות הרב הגאון הקדוש יסייענו להוציא מחשבתו אל הפועל להאיר תמונתו ע"פ הנל.**

*

כפי הנראה נתפרסם מציאת התמונה ברחבי תבל, והרבה אנשים החשיבוהו לסגולה מיוחדת, ובס' אביר הרועים (עמ' רל"ב) מביא שהרה"ק האבני נזר מסאכטשאב זי"ע נענה ואמר ע"ז: **אין שום תועלת בתמונתו, רק בספריו הק' שהשאר.**

א. הצייר כתב מזהה לתמונה שהוא מר' זלמן בארהאוויטץ ב. שם הצייר ושנת ציורו למספרם 1798

ה ת ע ו ד ה

אני החתום מטה מעיד אשר הקוסיא. הנעשית ע"י העלמה אוגעניע זשערמאנדסקי ע"ס בקשת מר שאטץ. מתמונת פני רב עתיקה. שתחת"י נמצאה הכתיבת, הרב זלמן ברכוויטש (מליאדיי) משנת אלף תשצח, (****) ונמצאת באוסף התמונות אשר לי בסימן קכ"ז.

מתאמת בדיוק עם האוריג'ינאל.

והנני נותן רשות למר שאטץ לעשות פטוגרפיות מהקוסיא להפצה.

ולרא' באתי עה"ח וחותרם בחותמי

א' דעקאבר, שנת אלף תתס"ח.

תרגום המכתב בלשון רוסיא המאשר שהתמונה הוא מהבעל התניא זי"ע

ופע"א ובערך בשנת תרמ"ט] הגיע צייר יהודי לבקר בבית עקד הציורים של הגראף הנ"ל, ולפתע הבחין בתמונה זו, ונשאר עומד ומשתומם למראה דמות אשר אצילות וקדושה נסוכה עליה, ולא ידע מיהו, וכששאל את הגראף אמר לו שהוא היה איזה מנהיג יהודי, והראה לו מאחורי התמונה חתימת שמו של הצייר, ושמו של המנהיג והוא: **זלמן בארהאוויטץ מליאזני.** ועיין תצלום המוצג במאמרנו, אמנם הצייר לא ידע עדיין במי המדובר.

אמנם לימים נזדמן להיות בביתו של הגה"צ רבי שמעי' שניאורסאהן זצ"ל בווארשא מנכדי הבעל התניא, וסיפר לו בתוך הדברים שראה פע"א תמונה אצל הגראף הנ"ל עם שם הנ"ל, ורבי שמעי' נזדעזע למשמע אזנו כי הוא ידע שכך כינוהו את זקינו הק', והתחיל לעשות השתדלות שהגראף יתן לו להעתיק, ואכן אחר הפצרות והשתדלויות נתן רשות להעתיק מראה התמונה.

תמונת הגאון רבי עקיבא אייגער זצ"ל

בס' רשומים בשמך (מספורי הגרי"ש אונגאר זצ"ל) סיפר שהתמונה הנפוצה מהגאון רעק"א כשעומד עם מקלו בידו ושני דיני פוזנא ה"ה הגאון רבי יעקב קאלאווארי והגאון רבי משה לאנדסבערג זצ"ל עומדים לצידו, שהוא אכן דמות דיוקנו של הגרעק"א, רק התמונה נשתנתה.

וסיפר - שפע"א היה בעיר הבירה וויען ב'שעהנברוי פאלאץ' ששם תלויים כל התמונות שהיה שייכים לקיסרי עסטרייך, ושם בין התמונות יש התמונה המקורית הזאת, כי בזמן כהונתו של הגרעק"א ברבנות פוזנא הגיע 'פראנץ יאזעף' לביקור בעיר, וכל נכבדי העיר מנהיגי ונכבדי הקהילה ובראשם הגרעק"א ולהבדיל נכבדי הגויים, יצאו לקבל פניו ברחובה של עיר, והקיסר כשהיה נוסע ממקום למקום היה נוסע עמו צייד אומן, וכשהקיסר ראה איזה דבר שמשך את לבו היה מבקש מהצייד שיצייד אותו, והנה כשהקיסר עבר בין כל המכובדים ראה את דמותו ההוד של הגרעק"א, ונשתומם בראות הדר זיו קדשו, וביקש

ממנו רשות לצייר דמותו כי רצה להניחו בין גנזיו למשמרת.

הגרעק"א לא יכל לסרב, רק ביקש שיצייר גם את שאר האנשים העומדים לצידו, ואכן אז ציירו את הגאון הקדוש עם שאר האנשים, בין ראשי הקהילה היהודית ולהבדיל ראשי מנהיגי הגויים, ואח"כ העתיקו יהודים תמונה זו וחתכו רק את דמותו של הגרעק"א עם שני הדיינים.

*

ומן הענין לציין שבס' תולדות קול ארי (מכתב קל"ז) מביא מכתב ארוך בשם בעל הויגד משה זצ"ל שמאריך לבאר גודל האיסור בעשיית התמונות

דודתינו הצדיקת מרת זיסל בת הקול אריה זי"ע מבערגסאז היתה לה אצל מטתה שלחן קטן ולעוואר טישעלעל ונתנה עליו את תמונת הגאון רבי עקיבא אייגד מוקף בעץ ומחופה בזכוכית, רבינו הקול ארי' כשראה התמונה לקחה ושברה.

*

תמונת הגאון מהר"י אסאד זצ"ל

כמו כן מפורסם בעולם תמונה מהגאון מהר"י אסאד זצ"ל אב"ד סערדעהלי בעמח"ס תשו' יהודה יעלה, כשהוא יושב על כסאו וספר תחת ידו, והנה בספרי תולדותיו מובא דבר נורא שתמונה זו נעשתה אחר הסתלקותו לפני קבורתו, כי אז הבחינו תלמידיו שאין בידם להוצאות הקבורה, אז הושיבוהו על כסאו והביאו צייר אומן שצייר דמות דיוקנו, כדי שיוכלו למוכרו ובוזה לכסות ההצאות והחובות, והתלמיד שעשה מעשה זה לא הוציא שנתו רח"ל, מקפידת הגאון הנ"ל.

ועיין בס' אלף כתב מהגאון רבי יצחק ווייס מווערבויה זצ"ל (אות תרצ"א) ז"ל: בשו"ת הגאון מתא

דירושלים ז"ל, דיין המצויין דק"ק פ"ב ז"ל, ובפסקיו אשר עודם בכתובים - השאילים לי בטובו הרב הגאון בנו אב"ד דק"ק יערגין נ"ו כתב שם באמצע שו"ת אחת, היה רע עלי המעשה מה שעשו בק"ק סערדאהעלי, שלאחר שמת הגאון הרב ר' יהודה אסאד זלה"ה, היה מעמידין אותו וציירו אותו, למען יוכלו למכור צורתו, ועבירה גדולה היא, דמת אסור בהנאה, ותמיהני מה שנוהגים שמוכרים השכיבה של צדיק, ואיך יכולים להנות מזה, הלא מת אסור בהנאה, והם נהנים מן המת בזה, אולי זה בכלל מצוה, דהמענות

פסלו של הרמב"ם בחוצות העיר קורדובה שבמדינת ספרד עיר מולדתו והגויים העוברים ליד הפסל נוגעים בו לסגולה

זיין פנים' ענהו החת"ס איר ווילט איך אייער פנים
 נישט צו וואשען געבן, גיבט איר מיין פנים צו וואשען,
 עי"ש ועיין בתש"ו מהר"ם שיק סי' ק"ע שמברר לאיסורו.

*

ומענין לענין יש לציין שמסופר על א' שהגיע
 לגדול א' ורצה לצייר דמות תבניתו, והוא סירב בתוקף,
 אמר לו הנ"ל בלשון מליצה: **אור פניך עלינו אדון נשא** -
 תן לי לצייר צורתך, **ושקל אשא, בבית נכון ונשא** - ועי"ז
 אוכל למוכרו בבתי ישראל ולהביא טרף לביתי.

שלוקחים החברה הוא לדבר מצוה לעשות בה גמילות
 חסדים לשאר מתים, ועוד אין זה חשוב נהנה מן המת
 גופא, עכ"ל ז"ל.

*

תמונת מרן החתם סופר זי"ע

בעולם מפורסמת תמונת מרן החת"ס זי"ע, ראה
 בסי' שלחן מלכים (דף רנח) שלמרן החתם סופר בא זקן
 ונשוא פנים בקובלנא שבתו הגדולה הגיעה לפרק
 בתולה נשאת ואין לאל ידה להשיאה, זולת אם מרן

הח"ס יניח לו לצייר
 צורתו הקדושה
 ולמוכרה לרבים, ומכן
 השיב הגם שאין
 דעתי נוחה לעשות
 פאטאגראפיע, **יען
 שהוא מושכת ולוקחת
 מעט מזיו טוהר אדם,
 אעפ"כ בשביל מצות
 הכנסת כלה אסכים,
 והניח לו לעשות
 הפוטאגראפיע עכ"ל.**

*

אולם ראה בסי'
 אגרות סופרים, (ח"א
 מכתב כא) שהחת"ס
 התרגז מאד על
 הסופר דקהלת
 פרעשבורג מ' בער
 פרענק ז"ל שצייר
 תמונתו, ואף
 שהצטדק שעשה
 זאת לפי שלא הייל
 לצרכי נדוניא, **לא
 קיבל את תירוצו,
 ואמר לו הצייר
 שעשאו כי אם לא לא
 יוכל להראות פניו
 לבעלי חובו ובלשון
 דייטש יער וועט
 ניקסט קענען וואשען**

Maschdruck gestrichelt verholten

נעשה על יד בני בני יעקב
 NOBISCHER BUCHHÄNDLUNG BUDAPEST

Bezeichnet von Samuel Hirsch
 Maxw. P. S. S. S. S.

שמירה ליולדת, דמות דיוקנו של מרן החתם סופר זי"ע המפורט מפיסקי תהלים

קול התאחדותינו שעי" התאחדות האברמים די סאטמאר בני ברק - כח

דעת הצדיקים

פעם אחת היה בחירות לבית הנבחרים במדינת פולין-גאליציע, ובא שר ונכבד אחד שהיה מגלילות העיר בעלזא לבקש מהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע שישתדל לצוות לחסידיו ומעריציו שיבחרו בעדו והבטיח לעשות טובות ליהודי הגליל, והרה"ק אכן אמר לבחור בעדו והשר הוא אכן עלה לגדולה.

ופע"א הלך הרה"ק לביתו להשתדל באיזה ענין מסויים, והלה קיבלו ביותרת הכבוד והכניסו לחדר אוצרותיו חדר לפנים מחדר והראה לו תמונה מאביו הרה"ק השר שלום זי"ע מעשי ידי אומן בציור נפלא מאוד, ואמר שהוא רוצה בתור הכרת הטוב ובתור

מזכרת מהביקור נימוסין להעניק לו תמונה זו, ואכן נתנו להרה"ק מבעלזא, ושלח משרתו להעמיד התמונה הגדולה בבית הרה"ק, ואח"כ נתגלה לו אביו הק' בחלום **וביקש ממנו שישרפנו כיון שאין לו מנוחה מזה בעולם העליון**, והוא היה מתיירא שההשר הוא לא ישאל ויחקור על התמונה, ואביו הבטיחו שהוא ישכח מהתמונה, ואכן כך הוה, והשר הוא מעולם לא שאל על אודות התמונה.

*

בס' רשומים בשמך (מסיפורי הגר"ש אונגאר זצ"ל) מסופר שא' מתלמידי הגאון החת"ס זי"ע שהיה רב גדול באויבערלאנד, נסע לבקר בהיכלו של הרה"ק מצאנז זי"ע, אף שמעולם לא ביקר אצל אדמו"ר ולא נתן פתקא להזכרה, אמנם מחמת ששמעו של הרה"ק מצאנז הלך בכל המדינות, ונתפרסם בראש כל חוצות גדול קדושתו וגאונותו.

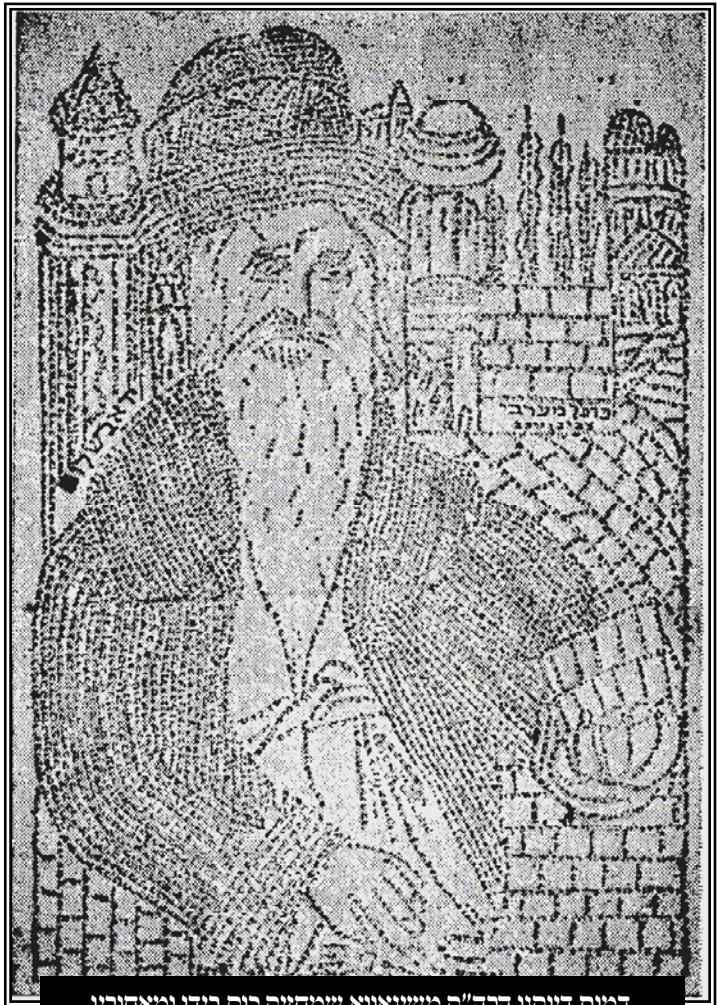
אמנם מכיון לא רצה לקבל פני הצדיק ריקם, וכן רצה לקיים אמרם ז"ל (כתובות קה:) כל המביא דורון לת"ח כאילו הקריב ביכורים, חיפש

תמונת הרה"ק משינאווא זי"ע

פע"א צייר אומן נפלא תמונה מדמות דיוקנו של הרה"ק משינאווא כשמאחוריו תמונת הכותל המערבי, וכל התמונה נעשה מפסוקי תנ"ך.

*

וכאן המקום לציין שבס' י"ג אורות (ח"א עמ' רי"ד) בשם הרה"ק מקאלאשיטץ זי"ע ששמראה צורת קלסתר פניו של הרה"ק מצאנז זי"ע לא העידו על גדולתו כפי שהיה בערכו באמת, ורק ממעשיו ותנועותיו היה ניכר כי איש קדוש עובר לפניהם, אבל הרה"ק משינאווא ותואר זיו איקוניו שפיר הוכיחו לעין כל עוצם גודל צדקתו, ואף כשהיה מעורב בין אלפי אנשים היה אפשר להבחין כי הוא איש מורם מעם.

דמות דיוקנו הרה"ק משינאווא שמחזיק כוס בידו ומאחוריו הכותל המערבי והוא משורטט מפסוקי תנ"ך

בקובץ אור ישראל (גליון ט"ז) מביא עדות בשם א' שראה פעם אצל רב אחד בנוי יארק תמונה תלויה על כותל ביתו מזקיניו של אותו רב, וחור גדול בתוכה באמצע הפרצוף, והגיד לו אותו רב שזה החור עשה **הגה"ק ר"ד הלל קאלאמייער זי"ע** כשביקר אצל אביו וראה התמונה תלויה, הגביה מקלו והכה על הצורה עד שנעשה בו חור, ואמר: **ביי אונז איזן איז דאס פארבאטן** ואצלנו יהודים, זה אסור.

*

בס' דברי שלום מביא **שהרה"ק מסטראפקוב זי"ע** לא נתן בשום אופן שיצלמו אותו, וכשהיה צריך לעשות פאספאר"ט עשה כל מיני השתדלויות שלא יהיה צריך להצטלם, ונסע במיוחד להגאון רבי קאפיל רייך זצ"ל מבודאפעסט שהיה ראש הקאנצעלייא, וסיפר הסיפור הנ"ל מהרה"ק המהר"י מבעלזא, ולכן ביקש ממנו שיעשה השתדלות בעדו שלא יצטרך להצטלם כלל, אמנם לא עלתה בידו, אבל כשהצטלם ביקש מיד את הזכוכית מהאומן ושברה תיכף ומיד שלא יוכל לעשות מזה עוד תמונות.

*

בס' בית ישראל-מאטעסדארף (סי' צ"ב) מביא בשם אביו זצ"ל שפעם אחת ביקש בחור אחד לצלם את רבו **הגה"ק רבי שמואל ראזנבערג זי"ע מאונסדארף**, והרגיש בו רבו בצאתו מבית המדרש לאחר תפילת שחרית, וסטר לו על לחיו ומאוד הקפיד עליו, ועד היום לא נמצאה תמונה מצורתו הק'.

*

בס' תפארת בנים (על קיצושי"ע) מביא ששמע על **הגאון בעל ערוגת הבושם זצ"ל מחוסט** שבעת נסיעת במסילת הברזל הניח פתאום ידיו על פניו, לאחר מכן סיפר אחד מתלמידיו שבאותו רגע רצה לצלם פני הצדיק, כנראה שרבו הרגיש בדבר, ולכן הסתיר פניו. ופעם נזדמן לבנו **הגה"צ מצעלים זצ"ל** תמונה של אביו וגנזו, ועד היום אין בנמצא תמונה של בעל ערוגת הבושם.

*

בס' בית ישראל-מאטעסדארף (שם) מביא שפעם אחת קיבל **הגאון בעל הערוגת הבושם זצ"ל מחוסט** מאמו את תמונתה, ולא רצה לשורפה משום כבוד אמו, הלך וארזה בנייר וגנזה.

בביתו אחר מתנה הגונה שיוכל להגיש לפני הרה"ק, עד שהחליט שיש באמתחתו **תמונה נדירה ומהודרת של רבו החתם סופר זי"ע**, ששמרה עליה מכל משמר והיתה למחמד עינו, ע"כ סבר לתומתו שהרה"ק ישמח וישיש אליה כעל כל הון.

ויהי בבואו לבית הרה"ק הציג עצמו להגבאי שהוא רב באונגארין, והביא עמו מתנה מהודרת להרה"ק, והוא תמונה ממורו ורבו הקדוש, אשר הוא רוצה להעניקו להרה"ק כמתנה.

והגבאי בידעו שהרה"ק מתנגד בתוקף לתמונות מאנשים, נכנס להרה"ק ואמר לו שהגיע א' ורוצה להעניק תמונה מצדיק, הקפיד הרה"ק ואמר להגבאי: **לך אמור לו שילך ל'סדום', שם מחפשים צדיקים!...**

אמנם בשמעו שהוא רב וגאון בישראל, יצא הרה"ק לקבל פניו, והחסידים עשהו בחוץ ראו תמימותו של הרב ההוא, ועד כמה הוא אינו בקי בהליכות חצרות הצדיקים, חמדו לצון ואמרו לו שאין נכנסים להרבי רק עם שטריימל, והלבישוהו שטריימל על ראשו, וכך נכנס להרה"ק, והרה"ק עמד ממקומו ונתן לו שלו' ומרוב אהבת התורה התחיל תיכף לדבר עמו בפלפול והלכה, והניח רגל א' על כסאו להקל על יסוריו שהיו לו ברגליו כידוע, וכך עסק עמו בתורה עד אור הבוקר.

*

בס' דרכי הישר והטוב מביא **שהרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע** הקפיד מאוד על עשיית תמונות, ואמר שלכאורה צריך לחקור מהיכן יצא זאת לעם בני ישראל שירצו בצורות ההם, אבל הוא כמו שכתב במהר"ם פדואה, שהקשה לו גם כן מהיכן יצא לבנות ישראל שיאותו לילך בהשערות ח"ו, אבל מפאת הגזירה שהיה מלפנים שלא ינשאו ח"ו בנות ישראל לאיש, לכן הקדימו לעבור על גידול שער ח"ו, ושלא לעבור על לא לתהו בראה וגו', וכאשר לא גלחו שערות ראשן, לא הכירו בהם שנסואות המה, כמו כן הוא בזה, שהיו מקומות מלפנים שגזרו שלא ידור שם ישראל, ודרשו בצנעא ולמען לא יכירו בדירת ישראל עשו לעצמן צורות אבותיהם או צורת משה רבינו ע"ה שדרכם של האומות להיות צורות שונות בביתם

*

מוואוידיסלאוו זצ"ל אודות הקפידא הגדולה אצל חסידים ואנשי מעשה לא לעשות תמונות שעוד זוכר לפני מלחמת העולם הראשונה, שדיברו אנשים אחד לחבירו, **וואס וועט זיין, מען וועט זיך מוזן פאטאגראפירן**" וכל מה שנתקרב יותר ימי המלחמה נתגדל אצלם הדאגה שיהיו צריכים להצטלם.

*

בהקדמת הספר אור גנוז (מתולדות הרה"ק דעת שלום זי"ע משא"ן לאנדאן) כותב ז"ל: יש תח"י תמונה מצורת קדשו של כ"ק מוח"ז ז"ל שנעשה בהסכמתו ורשם עליה מעבר לדף בזה"ל **"בעבור תהי' יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, י"א סיון תשי"א, וחי"ק ז"ל"**, ולהבין מעשה שהיה כן היה, בתו החשובה הרבנית הצ' חי' ע"ה ביקשה ממנו שיעשה תמונה, **ולא נענה תומ"י,**

בס' שיח זקנים (חי' עמ' שע"ז) מביא עדות מא' שראה שכשירד **הגאון מראנאטשאוו זי"ע** מן המסילה והציבור בירכו בברכת שחלק מחכמתו ליראיו בשם ומלכות בקול גדול, אחר כך נכנס להמכונת וטעקסין ולא רצה להתיישב על הספסל מחשש שטענו, וכשרצו לצלם את צורתו, **הראה בידו הק' ואמר לא, לא,** וצלמוהו כך כשירו נגד פניו לרמז על לא, שלא יצלמוהו ווהוא א' מהתמונות הידועות שיש מהגאון הנזכר כשמנופף בידו.

*

מקובל בפי זקנים שפעם אמרו **להרה"ק האהבת ישראל מוויזניצא זי"ע** שיש תמונה מזקינו הרה"ק מרוזין זי"ע, נענה **"איך וואלט עס נישט געגאנגען זעהן"**.

כן מסופר מפי נכדי הרה"ק מווישאוו זי"ע שמעולם לא נתן לעשות תמונה ממנו, רק פע"א כשרצו לצלמו כדי שיעזור להחזקת הישיבה, רק אז הסכים בדבר.

*

בס' שיח זקנים (חי' עמ' קי"ז) מביא ששמע מכ"ק אדמו"ר מבלאזשוב זצ"ל שאמר בזה"ל: עוד אני זוכר כשהתחננתי אל אבי **[הרה"ק מהרצ"א מבלאזוב זי"ע]**, שירשה לעשות ממנו תמונה, שהיה נצרך עבור "פאס" [פספורט] בשעת מלחמה, ואמר לי אבי, **נו, מה אתה רוצה ממני שאסיר הצלם אלקים?**

*

וכמו מביא שם שפע"א סיפר הגה"צ

תבנית דמות דיוקנו של מרן רביה"ק בעל הדברי יואל זי"ע משורטט ממאמר לשון הקודש שבספרו הק' ויואל משה

שברצונם לצלמו, והוא סירב, וכששאלוהו: ממה יכול להיות אם כן נצלם? השיב להם: אם תצלמו אותי תהיה גזלנים". ועיין בתשו' שלמת חיים (סי' תשע"ג) שמברר שאין איסור גזל לצלם אדם שאינו רוצה, ומביא שם גם תשובה מהגאון מראגאטשאו זי"עו.

אמנם אצל רוב גדולי ליטא לא הקפידו על עשיית התמונות, וכפי שמביא בהנהגות מבית בריסק **שהגאון הגר"ח מבריסק זצ"ל** נתן רשות שיצלמו אותו כדי שישאר לזכרון לנכדיו איך יהודי צריך להיראות.

וכן מקובל אצלם **שהגאון בעל החפץ חיים זצ"ל** החזיק אצלו שתי תמונות אחת של הצדיק ר' נחום מהורודנא זצ"ל ומהגה"ק ר' בן ציון בילסקר זצ"ל בעהמ"ס שערי ציון - והיה החפץ חיים מסתכל עליהם מידי יום ביומו, ואמר, תראו כמה יראת שמים נראה על פניהם, וכן היה מראה לאחרים ומדגיח כן.

והפצירה בו הרבה, ואח"כ שאל אותה מה יהי' שיהי' לך כבר תמונה ממני, זה יעזור לך ליראת שמים וכו', כשתסתכל ע"ז, השיבה כן, אז אמר לה שמסכים, אבל בתנאי שכשיגמר התמונה היא רוצה לכתוב על צד השני, וכך הי', וכתב הרה"ק על צד השני כל שון הנ"ל.

*

בס' מעשה איש (ה"ב) מביא **שהגאון החזו"א זצ"ל** מאוד הקפיד שלא יעשו תמונה ממנו, ורק פע"א כשהיה בישיבת שערי ציון בבני ברק, ומנהלי הישיבה ביקשו שרוצים לעשות תמונה ממנו, כדי שיוכלו לאסוף כספים עי"ז, הסכים לדבר, ומביא ששמע מרבי יעקב מגדל דויטש ז"ל שנסע עם החזו"א איש בהספינה לארץ ישראל, ונסעו שם גם צעירים חלוצים, ובאמצע הדרך שמו לב שהוא איזה רב ונכבד בעמיו, ובאו לבקשו

דעת רבותינו הק' עצי התמרים זי"ע

כידוע רבותינו הקדושים זי"ע מאוד הקפידו שלא יציירו את דיוקנם, או שלא יעשו תמונה מצורות קדשים, ועמדו עי"ז בכל תוקף, וגילו דעתם הרבה פעמים שלא נוחא להם, וגערו באלו שראו שמצלמים אותם.

מן הרה"ק הישמח משה זי"ע

הנה כידוע נפוצה בישראל ציור מדיוקנו של הרה"ק הישמח משה זי"ע כשטליתו על כתיפיו, ומקובל מפי זקנים מדור הקודם שהרה"ק הישמח משה זי"ע הרי דרש דרשות שעות ארוכות לעורר את העם לתשובה ותיקון המעשים, וא' מהנוכחים ישב בשעת הדרשה וצייר את דמותו זיו תוארו, ולכן הוא ציירו כשהוא מעוטף בטליתו.

*

אגב עיין בס' דרכי הישר והטוב מעיד על זקינו הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע שהיה מדקדק מאד על צורת בני אדם שלא יהיו בבית ישראל, **ואני בעצמי ראיתי שצוה להסיר מן הכותל בבית אחר צורת רבו הגאון הקדוש מהר"ם ט"ב זצ"ל**, ואמר שאם היה ניתן רשות לאדם לראות מה שורה על אותם הצורות לא היה אדם שירצה להניחם בביתו.

מן הרה"ק הייטב לב זי"ע

הרה"ק מנאסאד זי"ע סיפר שפע"א פרצה מגיפה נוראה במחוז מארמארש אשר העיר סיגעט היתה בתוכה, ורבים חללים היפלה ועצומים כל הרוגיה רח"ל, וצדיקי הדור הפצירו בתפילות ובקשות למנוע מלמשחית לבוא לבתי ישראל, והרה"ק הייטב לב זי"ע דרש דרשת התעוררות, ובתוך הדברים נתלהב ואמר שמי שישתכל על צורתו לא יאונה לא כל רע.

והדבר נתפרסם בין כל יהודי הסביבה, וכולם כאחד נהרו לבוא לחזות בנועם זיו קדשו כדי להינצל מאימת המות ומכת המגיפה, ונדחפו לראות צורתו, והייטב לב לא הבין מהו פשר הגעתם, עד שאמרו לו שהוא בעצמו הבטיח שמי שישתכל בו לא יחלה, והרה"ק עמד משתאה מחריש לדעת כי לא זכר מאומה, כי מן השמים נפלט מפה קדשו, ונענה ואמר: **די וועלט זאגט דאך 'מקח איז מקח, און נאר בלייבט נאר'** דהיינו שהשגגה שיצאה מפיו מוכרח כבר להתקיים אף שהוא למורת רוחו.

וסיפר הרה"ק מנאסאד שהדי השמועה הגיעו עד כדי כך שבהצייטונגען פירסמו הבטחתו, וכן צירפו דמות דיוקנו, כדי שאנשים יביטו בו ויחיו.

מון רביה"ק בעל הדברי יואל זי"ע

בס' זכר צדיק לברכה (ח"א אות שמי"ט) מביא בשם הר"ר נחמי" געלב ע"ה שבשנים קדמוניות היה רבינו נוהג כשנתכבד בסידור קידושין, לנסוע למקום השמחת נישואין, והיה יושב קצת בעת הקבלת פנים, ומשנת תש"ז היה עורכין החופות ליד ביתו של רבינו בקליימער סטריט.

ופע"א נתלווה לרבינו לחתונה אחת, ורבינו הבין שיעשו תמונות, על כן ביקשו רבינו שכשיבחין בא' שרוצה לעשות תמונה ממנו, שימשוך את הטילעפ שלו, לאות וסימן לדבר, ואכן כך הוה, ומיד כשהבחין בדבר משך את הטילעפ, ורבינו משך את כובעו עד לעיניו כדי להסתיר צורת קדשו מעשיית התמונה.

*

כן סיפר עדות איש א' הי"ו משוייץ שאביו היה זה שעשה את התמונה הידועה איך שרביה"ק משתתף בשמחת שבע ברכות לבוש עם הבריללען מחזיק כוס (עם גלגל בידו, ולידו הגאון בעל החלקת יעקב זצ"ל משווייץ (עם שטריימל בא' מנישואי צאצאיו), שהיא היתה התמונה הראשונה מרבינו בצבעים שונים כי עד אז היה רק תמונות שחור לבן.

וסיפר שאז המציאו המאשינדעל שעושה תמונות עם צבעים שונים, והיה אז יקר המציאות, ובדיוק הגיע רבינו זי"ע להשתתף בשמחת שבע ברכות של דודו החלקת יעקב שהתקיימה באמעריקא, והוא חיפש לעצמו שעת הכושר לעשות תמונה מרבינו, אמנם ידע גם ידע שרבינו מאוד מקפיד ע"ז, ע"כ לא עלה בדעתו לעשותו בין האנשים, רק יצא להפרוזדור, וכשרבינו לבש הבריללען ולקח את הכוס בשתי ידיו, עשה את התמונה, ורבינו הרגיש תיכף בדבר ונודעזע, וראו שרבינו מאוד מקפיד, ור' יוסף אשכנזי ע"ה צעק וואס איז דאס?, וא' מהמסובין שראה שרבינו מאוד מצטער ונתיירא שהשמחה לא תקלקל, ענה בערמה שכנראה זה ניצוצות מהפבארענטער לעמפל, ואז נתפרסם התמונה הידועה למורת רוחו של רבינו.

*

וכידוע היה רבינו מקפיד שלא יתלו כלל תמונות בבית של צורות אנשים, וכן סיפר הרה"ח רבי פרץ לעפקאוויטש הי"ו מאנטווערפען ששמע מאנשים שהיו עם רבינו זי"ע בשווייץ בשנת תשי"ה אחר המלחמה, ורבינו היה בבית א' ורצו להתפלל מנחה שם בבית, והבעה"ב הראה על חדר א' שיתפללו שם, ורבינו נכנס והסתובב אנה ואנה ולא התחיל להתפלל, והנוכחים לא הבינו למה רבינו מתעכב, עד שא' העיז לשאול את רבינו, ענהו שאינו רוצה להתפלל כיון שיש תמונות של אנשים על הכותל, ורק אחר שהסירו את התמונות נעמד רבינו להתפלל.

*

כן מובא בס' זכר צדיק לברכה (ח"א אות ש"ט) שכשרבינו זי"ע הגיע בשנת תשי"ג לשבות בעיר טאראנטא בשב"ק פר' תרומה נכנס רבינו לאכסנייתו, והבחין מיד שעל כותלי הבית תלויים תמונות של אדמורי"ם, נעצר רבינו ואמר לבעל האכסניא שאינו מוכן להיכנס עד שישיר כל התמונות, ורבינו נתלהב ואמר: **ווי מעג א איד האבן בילדער אויף די וואנט**, והזכיר את דברי היערות דבש הנ"ל שכותב שהוא קרוב ללא דאורייתא של לא תעשה לך פסל וכל תמונה.

ורבינו המשיך וסיפר באריכות הסיפור של הרה"ק מהר"י מבעלזא המובא לעיל.

מון רביה"ק בעל הברך משה זי"ע

כידוע רבינו זי"ע הקפיד מאוד שלא יצלמו אותו, ובכל עת מצוא הרעיש ע"ז, ועיין בס' אלה מסעי (עמ' ק"ז) שכשרבינו היה בשנת תשנ"ב במדינת פולין על קברי צדיקים, הגיעו עסקנים לבקרו בעיר לובלין וסיפרו את גודל פעולתם לשמור על הבתי עלמין, וא' מהם ביקש היות שפעולתם כרוך בהוצאות מרובות הוא רוצה

שהעסקנים יצטלמו עם רבינו, ועי"ז יעלה בידם לאסוף כספים, ורבינו סירב בתוקף גדול, ואמר שכל התמונות שעושין ממנו הוא מאוד מקפיד, והלוואי שהיה עולה בידו להימנע מזה, אבל ק"ו שלא יניח לכתחילה לעשות תמונה ממנו.

*

כן ידוע שבשנת תשנ"א כשרבינו זי"ע נסע להשתטח על ציון זקה"ק הישמח משה זי"ע, נעצר בפתח האוהל ואמר בתוקף שאינו נכנס אל תוך האוהל רק אם יבטיחו לו שלא יעשו תמונות במקום הקדוש, ורק כשהבטיחו לו שיעמדו על המשמר נכנס בחדת קודש.

*

כן כשרבינו ביקר בארה"ק בשנת תשנ"ד ועושי התמונות דפו אחריו בכל צעד ושעל, ראו בעליל איך שהדבר מפריע לו והוא למורת רוחו, וכשהיה במירון ויצא מחצר המערה וא' רדף אחריו ועשה תמונה ממנו כל רגע, קראו רבינו ואמר לו בלשון של בקשה: **וואס ווילסטו? איך זעה עפעס אויס אנדערש ווי פאר א מינוט, דו האסט דאך שוין געמאכט פאר א מינוט א בילד פון מיר, הער שוין אויף!.**

*

בהקדמת הספר אלה מסעי מביא שפע"א נכנס בחור א' אל הקודש פגימה לקבל מרבינו זי"ע ברכת פרידה באמרו שהוא נוסע לקברי צדיקים, אמר לו רבינו כדברים האלו, שיפרסם בשמו לכל הנסעים להשתטח על הקברים, ששלמה המע"ה אמר בקהלת (א.י.) **זבובי מות יבאיש יביע שמן הוקח**, והדברים אמורים להנוסעים להשתטח על קברי צדיקים ומחללים את הקודש בעשיית תמונות, **והתמונות האלו הם זבובי מות**, המבאישים את השמן משחת קודש, עיי"ש.

מון רבינו הגה"ק שליט"א

כן ידוע גודל קפידותו על ענין עשיית התמונות, וכשאביו רבינו הברך משה זי"ע היה בבני ברק בשנת תשנ"ד עמד א' ליד שער האכסניא מוכן ומזומן לעשות תמונות מרבינו, ולהבחל"ח רבינו שליט"א עבר לידו וענה לעומתו (בלשון הקודש): **אתה יודע ע'צלם' (כפי שנקרא המקצוע בלשונם), הם אותיות 'צלם' דהיינו 'שתי וערב'.**

*

וכן ידוע שהוא מקפיד מאוד בפרט כשעושין תמונות בביהמ"ד ובמקום קדוש, וכמה פעמים כבר דיבר ברבים בגנות הדברים, וכן חקוק בין אנ"ש בחדש סיון תשנ"ז בעת שמחת נישואי בתו תחי' (עם הדב"נ הרה"ג ד"ד דושינסקיא שליט"א) כשא' נעמד מול פני רבינו בעל הברך משה זי"ע באמצע הקבלת פנים והתחיל לעשות תמונות ממנו, ורבינו שליט"א נזדעזע והתחיל להרעיש ע"ז ואמר שהוא השמחה שלו והוא אינו רוצה בשום אופן שבזמן קדוש זו יעשו תמונה, וכן הוא מקפיד ע"ז במשך כל עת השמחה, ואכן באמצע החתונה שלח כמה פעמים להזהיר שלא יעשו תמונות.

*

וכידוע דיבר בקדשו בשעת עריכת השולחן בשבת בראשית תשס"ז לפני שמחת נישואי בתו, וביקש שיפרסמו את בקשתו לכל אשר ישנו פה ולכל אשר איננו פה, שאינו רוצה בשום אופן שבכל שמחת הנישואין יעשו תמונות, ואמר שחוץ מעצם הענין החמור שיש עפ"י קבלה בעשיית תמונות מאנשים, הרי הוא זמן קדוש ונשגב מאוד שכא"י יכול לפעול ישועות ורפואות כשאבות הקדושים באין מעילא לתתא להשתתף בשמחת צאצאיהם, **הרי על ידי זה מהפכים מקודש לחול** (וכלש"ק ס'מאכט חולין דיג דעם מעמד), והזהיר בתוקף שאינו רוצה לראות א' חסדי ישענר בחור' או אברך שעומדים ומצלמים.

ואז פ' בדרך צחות שעל כן אומרים שמח תשמח רעים האהובים וכו' כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, שכל אחד ואחד מקוה לעצמו ששמחת הנישואין יהיו באותו קדושה וברכה שהיה נישואי אדם הראשון וחווה, והמשך - הרי בנישואי אדם וחווה לא היו תמונות, ע"כ אני מקוה שיהיה לנו שמחה בקדושה זו.

התאחדות אנרכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
קרית יואל - בני ברק

המשרד: רח' קדושת יו"ט 17 שיכון קרית יואל בני ברק, טלפקס: 6168833

הודעה ובקשה נחוצה

הננו להודיע בזה לציבור אנשי שלומינו שיחיו
כי בעזהשי"ת גם בחג הסוכות דהאי שתא

יוקדם

סעודות האושפוזין

הנערבות על ידינו בלי"ת חוה"מ

ויתחילו אי"ה מדי ערב

בשעה 8.30 בדיוק רב

ברכת המזון בשעה 10.00

ולאחמ"כ הריקודין של מצוה לכבוד הרגל

ופונים אנו בזה אל כל הציבור לדייק ולבוא בזמן בכדי למנוע הפרעה ועגמ"נ לשכנים

בתקוה להבנה וברכת חג שמח

הגבאים

ליקוט נפלא בענין ירידת גשמים סגולתה, ופלאי בריאתה

ונתתי גשמיכם

החיינו בגשם אל רם ונשא (יוצר לפרשת שקלים)

מבוא

בעזר השי"ת הגיענו לחג הסוכות וזמן שמחתינו וחג שמחת תורה, אשר נגמרת בתפילת הגשם אשר בו בני ישראל נושאים כפיהם בתפילה אל צור העולמים שימטיר מלמעלה גשמים ומטרות עוז, וכל ההשפעות הרמוזים וכלולים זה.

הנה גודל עת ירידת הגשמים, הגדירו חז"ל בתענית (ו, א) "גדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ" וכן "גדול יום הגשמים כיום תחיית המתים". וכן הוא מהג' דברים שמפתחותם נמצאים בידי הקב"ה בכבודו ובעצמו.

וכן מבואר בספה"ק שלכן המזל של חודש מרחשון הוא עקרב הצמא תמיד למים, כי בחודש זה יורד עיקר השפעת הגשם, ועל כן נקרא חודש זו בני"ך ירח 'בול' כנאמר במלכים (א, 1) ובשנה האחת עשרה בירח בול הוא חודש השמיני וגו', מכיון שהוא מלשון מבול, ובחודש זו התחיל המבול.

וכן כתבו שלכן נקרא מר-חשון כי מר הוא גם רומז על מים, כדכתיב בישעי' (מ, 10) הן גוים כ'מר' מדלי וגו', ובחודש זה מתחיל ירידת הגשמים.

על כן אמרנו ללקט מספה"ק המדבר מאופן ירידת וגודל סגולתה, ופלאי הבריאה הטמונים בה,

מקורו של הגשם

במדרש בבראשית רבה (יג, ט) מבואר שבתחילה היתה הארץ מושקת על ידי נהרות שהיו עולין ומציפין את האדמה, רק אח"כ שינה הקב"ה את הסדרים בתועלת שיש בגשם היורד מלמעלה דוקא: א. מפני בעל הזרוע, שלא יגרשו החזקים את החלשים ממקורות המים, ב. בשביל להדיח טללים רעים. ג. שיהא הגבוה שותה כנסוך שכל האדמות יוכלו להצמיח בשוה, ולא יופסדו בעלי הקרקעות הגבוהות, ד. בשביל שיהו הכל תולין עיניהם כלפי מעלה ויכירו הכל שהגשם בא מהקב"ה.

*

בגמ' תענית (דף ט, ב) פליגי רבי אליעזר ורבי יהושע, לדעת רבי אליעזר הגשם בא ששותה ממי האוקיינוס ומתמתק בעננים, ולדעת רבי יהושע ממים עליונים הוא שותה, שנאמר למטר השמים תשתה

מים, העננים מתגברים ועולים לרקיע ופותחין פיהם כנוד, ומקבלים מי מטר, ומנוקבות הן ככברה ובאות ומזילות על גבי הקרקע.

*

רבנו בחיי (בפרשת עקב עה"פ ועצר את השמים) כתב, דברי חכמים אלו דברים אלוקים חיים הם, ואפשר כי אמת דברי שניהם, כי לפעמים המטר יורד מן השמים ממים עליונים, ולפעמים ממי האוקיינוס שהן מים תחתונים, ואותו שהוא ממי האוקיינוס אינו נקרא מטר אלא גשם מלשון גשמות ודבר גופני, ואותו שמוציא ממים העליונים נקרא בשם שניהם, בלשון מטר ובלשון גשם כמו שאמר הנביא (בישעיה נה, י) ויהי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים, וכן נקרא מטר כמו שאמר הכתוב למטר השמים תשתה מים.

וכן עיין בספה"ק ישמח משה (פרשת בראשית) מבאר שיש שני מיני גשמים, האחד הוא הגשם

ולחידוש ייחשב, מה שכ' בדרשות חתם סופר ח"ב (דף שע"ז) כתב, הגשמים באים מהאידיים העולים מן הארץ **ובתוכם מהבל הפה היוצא מאנשי העולם**, ולכן, אם ההבל פה מדברי נבלה ולה"ר ורכילות, הגשמים הבאים מלוכלכים ומוזהמים מקליפת העוונות והפשעים, **והמאכלים המתהווים מאלו הגשמים מטמאים את העולם**, ונורא הוא.

*

רבינו בחיי (פרשת וישלח) כתב, כל דבר ודבר מפי הקב"ה בקצבה הוא יוצא, **אפילו הגשמים כמה הם יורדין, שהוא קוצב לבריות בראש השנה**, וכשישראל זוכים יורדין על הצמחים ועל האילנות, וכשהם חוטאים הם יורדים על המדברות ועל הימים.

נפלאות הבריאה

במדרש רבה (דברים כי תבוא פרשה ז) איתא "אלף אלפים ורבי רבבות מלאכים ממנה הקב"ה על כל טיפה וטיפה, מכאן ועד הרקיע מהלך ת"ק שנה, והגשמים יורדים ואין טיפה מתערבת בחברתה".

וגודל הנס בזה, אמרו בויקרא רבה (טו, א) כל טיפה וטיפה שיורדת מהרקיע עשה לה הקב"ה קטדרה (שביל) בפני עצמה, וכל כך למה **כדי שלא תצא ותחריב את העולם**, וכן מבואר בב"ב (ט"ז) שאם שתי טיפות תגענה אחת ברעותה לא יצמחו הפירות.

*

לכל טיפה גומא בעבים, **שאלו יורדות שתי טיפות מגומא אחת מטשטשות את הארץ**

ונעשית טיט (רש"י איוב ל"ח, כ"ה)

*

בספר אהבת יונתן (פרשת מטות מסעי) וז"ל "וחכמי המחקר כתבו שאלולי הגשמים לא היה אפשר להלך יחף על הארץ מרוב חום השמש, **והעוד שיש מדינה אחת באינדי"א שאין הגשמים יורדים** והיא בטבע חם מאוד ואי אפשר לשום אדם לילף יחף.

*

ברש"י ביצה (דף לב) מביא "מוציאין אור מן המים נותנים מים בכלי זכוכית לבנה ונותנו בחמה כשהשמש חם מאד והזכוכית מוציאה שלהבת, ומביאים נעורת ומגיעים בזכוכית והיא בוערת, כך שמעתי מגאוני לומברדיא".

שנעשה על ידי העננים כמו שחקרו במחקרים, שהאוויר מוציא את הלחלוחית העפריי מן הארץ ונעשה איד, ואיד יעלה מן הארץ ועולה לאויר, ושם ניתך ויהיה למים על הארץ, ודבר זה נקרא ירידת גשמים רק על דרך השאלה ולא על דרך האמת, כי העיקר בגשמים הוא העליה שהם עולים מן הארץ ונעשים אדים ולא הירידה שהוא ממילא.

והסיבה שאנו קורים לגשם "ירידת" גשמים הוא משום שאת העליה אנחנו לא רואים בחוש, רק את הירידה, ולכן זה נקרא "ירידת גשמים" על דרך השאלה.

אולם יש עוד סוג גשמים אחרים שאינם נעשים על ידי עננים רק מן הגשמים, כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר **גשמים אלו מגיעים מאוצר הטוב**, וגשמים אלו היו בזמן שביהמ"ק קיים, ולאחר שהוא נחרב הם פסקו, כפי המבואר בגמרא דמיום שחרב בית המקדש אין הגשמים יורדים מאוצר הטוב, והכוונה שהגשמים לא יורדים מהשמים שלא על ידי עננים.

וגשמים הללו היורדים מאוצר הטוב שפיר שייך לקראות "ירידת גשמים" באמת, כי דרי גשמים אלו הם יורדים ממקום גבוה, ואינם באים מלמטה כלל, וכשיהיו הגשמים האלו יהיה קיבוץ גליות.

*

האלשיך הקדוש (תהלים קל"ה, ז) יוצא חוצץ כנגד חכמי הטבע שאומרים כי האדים העולים מן הארץ הם מתפוגגים ונהפכים למים והם הגשם, ומפרש שכך אמר דוד המלך בתהלים (שם) כל אשר חפץ ה' עשה מעלה נשיאים מקצה הארץ, **גם מקצה הארץ אשר רחוק מהים ששם המקום הוא יובש גדול**, ואיך יעלו משם העננים אם לא שהקב"ה העלם, וגם הרי ברקים למטר עשה, ומה צורך לברקים.

*

הגר"א ז"ל (בדברים לג, א) כתב, **שהגשמים אינן על פי דרך הטבע כלל**, כי כל הדברים שבעולם אומרים הפילוסופים שהוא על פי הטבע, אף על זריחת השמש סוברים ככה, אבל על הגשמים מודים שאינן על פי הטבע, כאשר אנו רואים שפעמים לא ירדו גשמים כלל, ולפעמים ירדו בכל יום ויום, ולכן נקרא **גבורות גשמים**, כי ממנו ניכר גבורות השם יותר מכל הדברים.

ומשמיעים קולם, עד שהחיות באים לשם משמיעת קולם, ויודעים ששם יש מקום מים.

*

בילקוט (בראשית א) "ארבעה מיני מים הם, אדומים, ירוקים, לבנים, שחורים".
וכן הובא ברש"י (מלכים ב, ג, כב) "כן דרך המים, כשהשמש זורחת עליהם בבוקר מאדימים".

סגולה לרפואה

חז"ל אמרו (ילקוט שמעוני בראשית ב) שהחולים יותר נוה להם בשעה שהגשם יורד, ואף הדגים שוקלים אחר המטר יותר מאשר לפני המטר.

*

בספר נופת צופים (אות פ"ה) כתב, הגשמים שמן הפסח עד העצרת הם רפואה גדולה מכל התחלואים, שאין לך רפואה גדולה כמוהו, ויעמוד על הגשם ויגלה ראשו קצת כדי שירד עליו גשם, גם יפתח פיו בכדי שירד הגשם לתוך פיו, וכך אי' במדרש פנחס מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א.

*

הגאון המהרי"ל דיסקין זצ"ל ביאר מה שאומרים בתפילה על עצירת גשמים "זהסר ממנו חליים רעים וקשים", שהקשר בין עצירת גשמים למחלות, כי כוחו של הגשם להסיר כל האויר המזוהם הגורם כל מחלה, וכשאין גשמים הרי האויר מחדיר מחלות שונות, ולכן כשמבקשים על הגשמים מזכירים שסיר מאתנו גם מחלות קשות ורעות הבאים מחמת עצירת הגשמים.

מוסר השכל – מדת רך בקנה

כבר ידוע מה שסיפרו חז"ל שרבי עקיבא למד מוסר השכל מן המים, שראה סלע שניקב ע"י שירד עליו מים בתדירות ועל ידי התמדה ניתן להתגבר גם על כח האבן, וכן מבואר ברש"י (סוטה) "שהדבר הקשה

דבר נפלא מובא בספר רוזאל המלך (דף י') שיש מקומות שהמים מאירים ואין שם חושך, ושהאור נברא מן המים, ולכן נקרא אור "יום" לשון "יום מים".

*

דבר נפלא כתב הכוזרי (מיד סי' כ"ה א"ג) מצינו בתכונת המים, כשהוא בסיר על האש, ויש בו יורה גדולה מלאה מים, והאש תחתיו, כל כמות המים מתחממים בשוה כאחד, הגם שהאש קרוב לחלק התחתון, והנסיון מראה שארבה חלק התחתון נשארים קרים אף שהיורה כבר מתרחת, כי החום שבמים הסמוך לאש מתפשט במים כולם, ואין חלק ממנו חם טרם יתחמם כולו.

*

ומקובל בעולם בשם הרבי ר' העשיל על זה שאמרו בגמ' ברכות, הרואה קדירה בחלום יצפה לשלום, והוא שלמעשה בין האש והמים יש תמיד מחלוקת, המים רוצים לכבות האש, והאש רוצה לשרוף המים, אבל אם המים מונחים בקדירה על האש – הרי הקדירה עושה שלום ביניהם, ואין אחד פוגע בשני, ולכן אמרו

הרואה קדירה בחלום יצפה לשלום.

*

דבר פלא מצינו שהמעיינות הם בין הרים ועליהם צומח כל מיני צמחים, ששם נמצאים גם עצים וצפורים, המזמרים ומשמיעים קול, כמו שאמר דוד המלך בתהלים (קד, י) המשלח מעיינים בנחלים בין הרים יהלכון יסקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאים עליהם עוף השמים ישכון מבין עפאים יתנו קול. וביאר באלשיך שכל זה עשה הקב"ה ברוב רחמיו להרחיק חיות רעות מן הישוב, ולא יבואו לישוב, לכן עשה שם מעיינות בין ההרים במקום סתר, ושם באים החיות להרוות צמאונם במים וכדי שהחיות ידעו מקומן, הצמיח על המעיינות עצים ושם באים עופות וצפורים

ב. מה מים אם אין אדם צמא אינה עריבה לגופו
כך התורה אם אין אדם עייף בה אינה עריבה בגופו.

ג. מה מים מניחין מקום גבוה והולכים במקום
נמוך כך התורה, מנחת מי שדעתו גבוה עליו ומנחת
במי שדעתו נמוכה עליו.

ד. מה מים אין מתקיימין בכלי כסף וזהב אלא
ב... שבכלים כך תורה אינה מתקיימת אלא במי
שעושה עצמו ככלי חרס.

ה. מה מים אין אדם גדול מתבייש לומר לפי
השקיני מים, כך דברי תורה אין הגדול מתבייש לומר
לקטן למדני פרק אחד, פסוק אחד ואפילו אות אחת.

ו. מה המים מגדלים את הצמחים כך דברי
תורה מגדלין את כל מי שהוא עמל בהן כל צרכן.

עצירת גשמים

מסופר כי בזמן הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע
היה עצירת גשמים, פעם אחת בליל שבת אחר
הקידוש אמר הרה"ק "כתיב (דברים יא, יד) **ונתתי
גשמיכם בעתם**" ומיד כשגמר לומר את הדבר זה
התחילו לרדת גשמים (אמרי פנחס שער התורה מאמר יד)

*

ומובא בספרים שפעם אחת בזמן הבעש"ט הק'
זיע"א נעצרו הגשמים, גזרו תענית וזעקו בתפלה
ובתחנונים הרבה אך לא נענו והגשמים טרם ירדו,
באחד הימים ראה הבעש"ט הק' איש אחד עם הארץ
מפשוטי העם, שעמד וקרא פרשת קריאת שמע,
כשהגיע לפסוק **ועצר את השמים ולא יהיה מטר**,
אמר אותו היהודי את הפסוק מתוך כוונה גדולה בבכי
ובזעקה רבה.

ניגש אליו הבעש"ט ה' ושאלו, מה כיוונת
כשאמרת את הפסוק הזה, השיב לו אותו יהודי שהיה
מכוון בכתוב כך, ועצר את השמים, שהשי"ת יעצור
ויסחוט את השמים העליונים, כמו בעצירת הזיתים
והענבים, ואז לא יהיה מטר, כלל למעלה בשמים, כי
ירד כל הגשם למטה לארץ.

ואכן בזכות אותו יהודי שמע הקב"ה לתפלתם,
וארובות השמים נפתחו וירדו גשמי ברכה, כי רחמנא
ליבא בעי, ולכן ערבו עליו דברי האיש הזה מכיוון
שהיו ככוונת הלב גדולה ובפנימיות לבבו יענהו
בתפלתו.

כשהמים מוליכים אותו בחזקה והוא נתקל באבן הוא
נישוף ונשבר, אבל דבר רך נתקל ונזדקר לאחוריו"
ובא לרמז לנו שהאדם יהא בתכונתו רך כקנה ואז
יחזיק מעמד בכל המצבים, ולכן אמרו שעל כל גל וגל
אם אדם רוצה להחזיק עצמו שיכוף ראשו, ואת הגל
עובר עליו ואינו מזיקו.

*

מדת הכנעה

בספר יערות דבש (חלק שני דף ק"ב, ב) מביא דבר
נפלא ללמוד מוסר השכל ממים, שבכח הכנעתו רבים
הלוחמים בו לא יוכלו לו והוא לעולם יעמוד, ולכן
מצינו שאש ניתן בקלות לכבוש אותו, כי המים העפר
והזבל יכבו אותו, ואין לך דבר היותר חזק ממים,
שבשום דבר לא יוכל לכבוש, מפרק הרים משבר
גבעות מחריב הערים, מפיל מגדלים, משדד עמקים,
עושה גדולות אין חקר.

והביא שם ביערות דבש טעם נפלא לזה, כי אש
גבוה רוח וטבעו לילך למעלה, וזה שדרכו להגביה אף
הוא בקל יפול ויכבה הודו ובלא היה ויהיה, לא כן
המים אשר יבקשו לילך בדרך נמוך ושפל, יניחו הרים
וירדו בקעות ויסבבו דרך רחוקה למאד אפס מבלי
עלות למעלה גבוה, ובגלל כן לא יוכלו לו כל גבורי כח.

*

מדת היראה

מהמים ניתן ללמוד מוסר השכל, איך לפחד
ולירא מזהקב"ה, וכמוש"כ בספר אגרא דכלה (פראשה
טו, א) שגלי הים ברצונם לשטוף את כל העולם, אך
כשמגיעים לחול שבים לאחוריהם, משום שכך ציווה
הקב"ה למים יקוו המים – שיהיה החול קו חוט מקיף
סביב למים שלא יתפשט, וזהו שאמרו הנביא האותני
לא תיראו נאום ה' אשר שמתני חול גבול לים" – ולכן
נקרא שמו חול מלשון חיל ורעדה, וממנו ילמדו יושבי
היבשה לירא את השם הנכבד והנורא.

*

דברי תורה משולים כמים

מצינו שדברי תורה משולים כמים, וכדאיתא
במדרש חזית שנמשל לכמה דברים.

א. מה מים יורדים טיפים טיפים עד שנעשה
נחלים כך התורה אדם לומד ב' הלכות היום וב' למחר
עד שנעשה כנחל נובע.

גדולי ירושלים מתפללים במערת נקדימון**בן גוריון**

בספר חיבת ירושלים (מאמר מבשרת ציון סימן לד) מספר שבשנת תקצ"ח היתה עצירת גשמים בעיה"ק ירושלים ת"ו, והלכו שם ביום הצום עם הגאון בעל פאת השלחן זצ"ל במערה של נקדימון בן גוריון להתפלל שם על הגשמים ובאותו היום נתקדרו השמים בעבים וירדו גשמי ברכה.

בספר "פיתוחי חותם" מבאר את הטעם שהלכו להשתטח בעת עצירת גשמים על קברו של נקדימון בן גוריון דווקא, כי אחרי שרבי חיים וויטאל זצ"ל כתב (בספר אבן השהם) גילה ששם הוא מקום קבורת נקדימון בן גוריון, לכן הלכו שם להתפלל על הגשמים, כדי שאותו צדיק יעורר רחמים למעלה על ענין הגשמים, כמו שעשה נקדימון בן גוריון בזמן שבית המקדש היה

קיים בזמן עליית הרגל שהתפלל על הגשמים ונענה כמסופר בגמרא, וכיום נקראת המערה ההיא "מערת כלבא שבוע" וכי יש אומרים שגם כלבא שבוע קבור שם

*

בס' מאמר מרדכי (ה"ב עמ' כ"ט) מובא שהגה"צ רבי מאטיל סלאנימער זצ"ל סיפר שפעם היתה עצירת גשמים בעיר אחת ששהה בה הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל, באו אנשי העיר ובקשו שיתפלל עליהם, יצא הצדיק עמהם החוצה ואמר איזו תפילה בלשון אשכנז, וטרם הספיד להיכנס לביתו, התחילו מיד לרדת גשמים, והמים היו מנטפים על בגדיו.

גם הרה"ק רבי שמשון משיפטיווקע היה שם, ומרוב חביבותו קינח מלבושו העליון, נענה לו הרה"ק רבי פנחס: וכי מדוע הוצרכתי לכך לצאת החוצה ולעשות כל זאת?! הלא יכולתי לעשות ולפעול שיהיו גשמים גם כאשר אני יושב בביתי בנחת! רק עשיתי זאת כדי שידעו שכמו שלא עלה על דעתם של הבריות שירד פתאום גשמים בין רגע, כך תהיה גם ביאת הגואל במהרה בימינו שלא יעלה על דעתם שיבאו הגואל, ובפתע פתאום יבוא ויגאלנו.

*

בס' חתם סופר החדש מבאר את הטעם שפעמים רבות נעצרים הגשמים בארץ ישראל דווקא, וכותב, נחזה אנחנו ונראה, הלא ארץ מצרים היא משובחת ומבורכת יותר מארץ ישראל, שבמצרים לא צריך להמתין על זמן ירידת הגשם, ואילו בארץ ישראל צריך תמיד להמתין לבוא הגשם בשביל שתצמח התבואה, וכן בארץ ישראל נעצר הגשם כמה וכמה פעמים, וגם לא יורד שם גשמים רבים כמו שבארצות אחרות.

סגולת ציון רשב"י ורבי אלעזר בנו

בספר "מגיד מישרים" (בפרשת אמור) כותב כי מרן ה"בית יוסף" עשה סוכה על מערת רבי שמעון בן יוחאי ושבת שם בחג הסוכות ועשה הקפות סביב הציון של רבי אלעזר זי"ע עם הארבעה מינים ואחרי ההקפות התקדרו שמים בעבים וירדו גשמים.

ומבאר שם שאותם גשמים שירדו שם באותה שעה, לא היו גשמי קללה כדוגמת הגשם היורד על הסוכה שהוא כמו ששפך לבו רבו קיתון על פניו, כמבואר בחז"ל, אלא אדרבא רשב"י וחביריו שמחו לקראתם, ומכיוון שהם הקיפו את קברו של רבי אלעזר בארבעת המינים הבאים לרצות על המים, לכן נתעוררו המים ובאו, ואילו הייתם מקיפים את הקבר עוד פעם נוספת היו יורדים גשמים רבים כל כך לעולם כמו בימי חוני המעגל, ומהטעם הזה ירדו מיד גשמי ברכה כדי שלא יקיפו יותר את הקבר.

ומוסיף וכותב שם ב"מגיד מישרים": "וכלל זה יהיה בידכם, כל זמן שהעולם יהיה צריך לגשמים ביותר, תלכו ותקיפו הצדיקים הנזכרים ותענו, ועל כל צרה שלא תבוא על הצבור תקיפו אותם שבעה פעמים ותענו.

את הגשמים בצמצום כדי שיהיה אימת המלך מלכו של עולם הקב"ה עליהם, ואם אחד מהם מלכו של עולם הקב"ה עליהם, ואז אחד מהם באיזה זמן לא יעשה כטוב, אז לא יעלה גשם על שדהו ולא יצמיח ועל כן יתנהג בדרך העבירה ויראה כמצוהו עלינו.

ומבאר על פי משל למלך שהיו לו שני בנים, הבן האחד לא היה סר למשמעתו והיה סורר ומורה, לבן זה היה המלך שולח בכל שנה סכום כסף, שיספיק לו לזמן רב, ואילו לבנו האחר של המלך שהיה ירא ממנו וסר מרע שולח היה המלך סכום זעום מידי פעם

בפעם, פנה אותו הבן אל אביו בפליאה מדוע לאחי הבן המורד כך שולח אתה לו מרא את כל מחסורו, ואילו אלי שאני אודהך מתנהג אתה כשונא ושולח לי רק מעט מעות.

השיבו אביו המלך, אבאר לך טעמו של דבר, את הבן הרע איני רוצה לראות כלל ועדיף לי שלא אראהו כלל, ועל כן אני נותן לו את כל סיפוקו ובלבד שילך מלפני, אך אתה בן משכיל, ולכן אני רוצה לייסר אותך ולהדרייך שתאזן לי, ותהיה תמיד בפחד שאם לא תעשה הטוב הישר אז אני אפחית לך מפרנסתך.

וכמו כן הוא הנמשל, ארץ ישראל הוא מקום מקודש מכל הארצות ויושבים בה בני אל חי, לכן נותן להם הקב"ה

בס' חמדה גנוזה (ח"ב דף מב) מביא שהרב הגאון רבי משה מיניץ ז"ל אב"ד ב"אלט אויבן" היה פעם אצל הרה"ק הישמח משה זי"ע, והיה אז זמן שהיו צריכים מאד לגשם, אמר לו הרה"ק הנה חבל לנו שאין הרב חסיד, ולא באת אלי בתורת חסיד, שהרי העולם אומרים ווען חסידים וואנדערען גייט רעגען (כשחסידים נוסעים יורד גשם) ואם היה הרב בא בתורת חסיד בודאי היה יורד גשם.

השיב הרב הגאון תיכף כי זה טעות, שהרי באמת צריכים להבין למה כשחסידים נוסעים יורד גשם, אך הענין הוא לפי מה שאמרו חכמינו (ברכות סד.) צדיקים אין להם מנוחה בעולם הזה, ממילא כשהם בביתם הרי יש להם עול בני ביתם עליהם, אבל כשהם בדרך הרי יש להם מנוחה, ולכן יורד הגשם כשהם בדרך, אבל אני שהבאתי אתי בניסיעתי את בני ביתי, בין כך לא היה בא גשם.

*

ומענין לענין סיפר הרה"ג רבי מיכל ליבערמאן זצ"ל אב"ד בעסערמין שפע"א הגיע מרן רביה"ק זי"ע לעיר שיקאגא, ורבני העיר יצאו לקבל פני רבינו בחרדת קודש, ואביו גם היה בין הרבנים ולקחו עמו כד הוי טליא, ובהמתנינם נענה א' מהרבנים בדרך צחות שקצת חידוש בעינו כי אומרים בשם צדיקים שכשצדיקים נוסעים בדרך יורד גשמים, והרמז לזה כי השם המסוגל לשמירה בדרכים הוא יוה"ך (שהוא ס"ת של כי מלאכיו יצוה לך), וזה גם ראשי תיבות כ' אשר י' רד ה' גשם ו' השלג, והנה רבינו עלי דרך והשמש זורחת על הארץ, והשיחה נסתובבה בענינים אחרים, והדבר נשכח מזכרונו.

ואח"כ כשרבינו הופיע בהדרתו ונגשו לקבל שלום נתלוו לרבינו בתוך האויט"א, והרב המספר אמר שהוא ישב ביניהם על ברכי אביו, ולפתע נענה רבינו: הרי מקובל כשצדיקים נמצאים בדרך יורדים גשמים, כי השם מרומנו לכך, כנ"ל, אבל למעשה – אמר רבינו – השם יוה"ך גם ראשי תיבות ו' המשכילים ו' שכילו כ' זוהר ה' ריקיע, והם נשאו עומדים משתאים איך שרבינו ברוב קדושתו ידע את כל אשר דיברו.

בית המדרש דהסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
זכרון מאיר – בני ברק

מודעה רבה לאורייתא

הננו להודיע בזה לציבור אנ"ש שוחרי תורה וחסידות הע"י
כי אי"ה ביום א' דיו"ט סוכות הבעל"ט

ידרוש בין מנחה למעריב

הרב יהושע צבי יאזשעף שליט"א

בדברי דרוש ואגדה פענינא דיומא

- תפילת מנחה בשעה 5:15 בדיוק -

בברכת שמחת יו"ט

הגבאים

להנחיל אזהבי י"ש

באותות הוקרה וידידות, נביע בשורות אחדות, ברכת מול טוב קדם ידיינו וחברינו היקר איש
חמודות, רב תבונות ונועם המידות, נודע לעוז ולתפארה, מקבל את כל אדם בסבר
פנים ואורה, תורה יר"ש וחסידות אצלו שזורה,

הר"ר יואל הלוי שינשא הי"ד

לרגל תת ה' שמחה במעונו בהולדת בתו תחי' למז"ט

וצרופה בזה ברכתנו, קדם ידיינו וחברינו, שיזכה לגדלה ולחנכה על מבועי התורה, מתוך
שמחה ואורה, לשם לתהלה ולתפארה, ואך ששון ושמחה בביתו יהיה שורה, עדי נזכה לביאת
גוא"צ במהרה, אמן.

כ"ד ידידיך וחבריך השמחים בשמחתך וברוך יאמרו לעומתך

שלמה אהרן וויינבערגער, יואל לעווי, גבריאל חיים צבי פעלבערבוים (י"ם),

דוד בצלאל ישעי' טויסיג (י"ם), נחמן כהנא, מושה מנחם בארמינקא

פנינים וחידושים בגמרא מס' ביצה הנלמד במסגרת חבורת "יסודי התורה"

נר"נ ע"י אחד המגי"ש

פניני התורה

הטעם שמהדרין בנוי סוכה יותר משאר מצוות

זה קלי, מרמז על ביהמ"ק, ועל התנאה לפניו במצות, ובנוי סוכה מקיימים שניהם

ובספר נאות דשא (להגה"ק בעל "אבני נזר", ח"א ע' ה"ז) כתב ליישב קושיא הנ"ל וז"ל הנה על הפסוק (שמות ט"ז, ב') זה קלי ואנוהו, מתרגם אונקלוס "ואבני ליה מקדשא", ובגמ' (שבת קל"ג.) דרשו "התנאה לפניו במצות".

ויש לומר דאלו ואלו דברי אלקים חיים. דהנה ידוע שהסוכה רומזת על בית המקדש (ויהי בשלם סוכו תהלים ע"ג, ב') מתורגם והוה בירושלים בית מקדשיה, ועיין זוה"ק ח"א קעב:) ובית המקדש נקרא נמי סוכת שלום [ובגמרא (ביצה ל:) כשם שחל שם שמים על ההגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, עיי"ש], וא"כ בסוכה שייכים שני הפירושים הנ"ל בדבר אחד, לכן המצוה של נוי סוכה גדולה כאן בסוכה יותר מכל המצוות, עכ"ל.

*

נוי סוכה משום הידור מצוה, או משום תשבו כעין תדורו.

כתב הרשב"א (שו"ת ח"א סי' נ"ה) וז"ל עיקר דברים אלו נראה לי שהוא ממה שכתוב "בסכות תשבו", ודרשינן "תשבו כעין תדורו", ולפיכך מה שאדם עושה עיקר תקרתו צוותה כאן התורה שיהא מפסולת גורן ויקב ודומה להן, ולפי שאדם נותן בתקרתו קורות המצויירין או דברים אחרים שאינן עיקר תקרה אלא טפלה לה לנוי כדי שתערב לו דירתו, לפיכך התירו לגבי סוכה כן, לפי שאין אלו לעיקר סכך, אלא להתנאות ולהנעים עליו ישיבת סוכה דמצוה, ולא עוד אלא שהוא מצוה מן המובחר להעלות שם כליו הנאים לחבב את המצוה ושתהא דירתו ערבה, ודברים אלו ניכרין הן שאינן לעיקר סכך וכי עכ"ל.

ומבואר מדברי הרשב"א שעיקר דין נוי סוכה למדים ממש"כ בתורה "בסכות תשבו", ודרשינן "תשבו כעין תדורו". וכ"כ בבואור הגר"א.

נוי סוכה משום "זה קלי ואנוהו", או משום "תשבו כעין תדורו"

בגמרא (דף ל' ע"ב) "והתניא סככה כהלכתה ועטרה בקרמים ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ופרכילי ענבים ינות שמנים וסלתות ועטרות שבלים וכו'".

בספה"ק דנו בטעם הדבר שמיצאנו שמהדרין בנוי סוכה יותר משאר המצוות, הרי בכל המצוות איכא דין של הידור מצוה כמו שאחז"ל (שבת קל"ג ע"ב) "תניא זה קלי ואנוהו, התנאה לפניו במצות, עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה, ס"ת נאה וכו'", וכן לא מצינו שחז"ל יפרטו מענין נוי המצוה, רק בסוכה ביארו בפרטות מענין נוי סוכות וצ"ב.

ע"י קישוט הסוכה מראים שהקב"ה מחל על עון העגל

בספר שער יששכר (להרה"ק בעל "טנחת אלעזר" ממונקאטש, ח"ב ע' שכ"ז) כתב ליישב וז"ל ויש לומר עפי"ד האלשיך (פרשת אמור) הענין שמחת חג הסוכות כי אז נתבסס כבודו יתברך שנמחל ביום הכפורים עון העגל והיה תיקון הדבר ממחרת יוה"כ"פ, ע"כ צוה לחוג את חג הסוכות בבשורת עשיית המשכן ולהשרות שכינתו יתברך שנמחל על אותו העון ונעשה תיקון העולם...

והנה בחטא הידוע הנזכר נאמר בתורה "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", והוסרו הקישוטין מנסת ישראל (ונתנו למשה ופחזרים לעת הצורך בשבת ועתותי קודש כנודע) ע"כ כשנתכפר להם על אותו עון ושמוחים בחג הסוכות לזכר זה כנזכר, והסוכה בחי' מלכות מנסת ישראל כמבואר בזוה"ק ובפע"ח בסוד סוכ"ת דו"ד, ע"כ צריך להחזיר הקישוטין, ומקשטים הסוכה שהיא רומזת לכנסת ישראל להראות שמחל להם והחזירו להם נוי הקישוטין, ע"כ שפיר טעם נויי סוכה בפרטות במצוה זו ובהג הוא עכ"ל.

משא"כ בנוי סוכה דאינו בעצם הסוכה אלא תוספת אין בזה משום הידור מצוה, ולכן כתב הרשב"א הטעם משום "תשבו כעין תדורו", והניו סוכה הם להתנאות ולהנעים עליו ישיבת סוכה, ומ"ש בגמרא "סוכה נאה", דמשמע דיש בזה משום זה קלי ואנהו, היינו בעצם הדפנות שיהיו שלימות ומסוג נאה ומשובת.

ומסיים (שם) ולפי"ז אם לא עריבה עליו בכך ומרגיש יותר כדירתו כשאינן הניו, ראוי לחשוש שאין בזה תשבו כעין תדורו וממילא הוה חציצה לביאור הרשב"א שהבאנו, ושמעתי מכמה צדיקים שלא נהגו בנוי סוכה, ואף שלדברינו הלוא בנוי הותר, ולא נקרא חוצץ מפני שבזה עריבה עליו, מ"מ חששו שלדידהו לא עריבה כלל, ובמצוה גופא הרגישו הנעימות, ולכן נמנעו ולא תלו קישוטים, ולכל מנהג יש יסוד גם לאלו המרבים בקישוטים, וכל הלבבות דורשים ה'.

ולפי"ז מובן היטב הטעם שמהדרים בנוי סוכה יותר משאר מצוות שגם בהם נאמרה זה קלי ואנהו, כמבואר בגמרא (שבת שם) התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו לולב נאה, שופר נאה וכו', דבנוי סוכה הטעם משום תשבו כעין תדורו, ולא [רק] משום התנאה לפניו במצוות, ודו"ק.

אמנם לכאורה צ"ע דהרי שנינו בגמרא (שבת קל"ג ע"ב) "תניא זה קלי ואנהו, התנאה לפניו במצות, עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה, ס"ת נאה וכו'", הרי לנו דנוי סוכה הוא מדין זה קלי ואנהו, התנאה לפניו במצות, וצ"ע דמדברי הרשב"א משמע שהוא דין מיוחד בסוכות משום "תשבו כעין תדורו", ופשטות הגמרא משמע שסוכה נאה הוא מדין הידור מצוות והוא שייך בכל המצוות.

ומבואר באחרונים דאלו ואלו נכונים, ומה שלמדים מקרא "זה קלי ואנהו", "התנאה לפניו במצות" היינו שיש חיוב לעשות את המצות בנוי, כגון סוכה נאה, לולב נאה, ושופר נאה, אבל זה ודאי שהנוי אינו הלק מגוף המצוה, ועל זה כתב הרשב"א שבסוכה יש דין מיוחד והנוי הוא הלק 'מגוף' הסוכה, וזה למדים ממה שכתוב בתורה "תשבו" ודרשינן "תשבו כעין תדורו", והיינו שהנוי בסוכה הן מגוף הסוכה.

ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סימן ש"ז) כתב ליישב דמדין הידור מצוה, ליכא מצוה במה שמוסיף נוי סוכה שרק כשגוף חפצא דמצוה נאה כגון תפלן נאים, שופר נאה, וציצית נאה, יש בזה הידור מצוה,

MOELLE AVRICHIM ATZEI CHAIM
DSATMAR
KIRYAS JOEL BNEI BRAK
3 KEDISHAS YOM TOV ST. BNEI BRAK

בני ברק
דיסאטמאר
קרית יואל בני ברק
רח' קדושת יום טוב 3 בני ברק

מיוסודו של כ"ק מורן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע - בהדרכת והמשכת מ"מ כ"ק מורן רבינו הגה"ק שליט"א

ע"ץ חיים הוא למחזיקים בה

בזאת השורה, נשגב ברכת מזל טוב וכל שבח ושירה, בשפה נעימה וברורה, קדם ידידינו היקר נודע לעוז ולתפארה, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, ברוח נדיבה ובמידה גדושה, מקבל את כ"א בנהורא נפישא.

הר"ר מאיר צבי שווארץ הי"ו

מ"שרי האלה" למען החזקת כוללנו המעטירה

לרגל שמחתנו בהולדת בנו ני"ו למז"ט

והברכה אחת היא

ל'אביו ידידינו הרבני הנכבד והמופאָר הר"ה"ח ר' משה שווארץ שליט"א ולחוצנו ידידינו הרבני הנכבד והמופאָר הר"ה"ח ר' דוד שלאמאויטש שליט"א

ותזי נצח ברכותינו לראשכם עטרות שתזכו לרב זעננוג ונחת לשם ולתפארה, ובזכות החזקת הצורה זעעברכו בשפע ברכה והצלחה, אישר ועושר בהרחבה ובהרוחה, אכ"ר.

המערבים בקרא דאורייתא
העולת הכולל